

**Prezidentas pasirašė indėlių
grąžinimą sustabdančią įstatymą**

Vilnius, gruodžio 7 d. (BNS) — Prezidentas Valdas Adamkus antradienį pasirašė Gyventojų santaupų atkūrimo įstatymo pataisą, kurios numato dviem metams atidėti nuvertėjusių rublinių indėlių grąžinimą.

Pasak prezidento spaudos tarnybos pranešimo, įstatymą prezidentas pasirašė, kai premjeras Andrius Kubilius pritarė prezidento nuostatai, kurią jis išdėstė viešame laiške premjerui. Jame V. Adamkus išreiškė susirūpinimą, kad sprendimas laikinai sustabdyti indėlių grąžinimą nepakirstų piliečių pasitikėjimo valstybe.

Prezidentas mano, kad ateityje šis klausimas gali tapti rimtu politinių ginčų ir nepastovumo šaltiniu. „Manau, kad šandien turėtume nustatyti labiau apibrėžtą ir patikimesnę indėlių grąžinimo tvarką, nei tai padaryta Seimo priimtame įstatyme“, rašoma prezidento laiške. Jame V. Adamkus prašo sudaryti darbo grupę, kuri parengtų tolesnio indėlių grąžinimo tvarką ir kurioje būtų ne tik finansų žinovai, bet ir parlamentinių partijų atstovai.

Prezidentas paprašė neatidėliojant pateikti Seimui Stabilizavimo fondo įstatymo projektą, kuris, anot prezidento, padėtų skaidriau naudoti Privatizavimo fondo lėšas. Jau anksčiau V. Adamkus yra pasiūlyęs Privatizavimo fondo šamata tvirtinti Seime. Čia valstybės vadovas tikisi ir premjero paramos.

Pirmadienį specialiaje pasitarime su politinių partijų atstovais bei finansų žinovais prezidentas V. Adamkus pasiūlė valstybės įsipareigojimus paversti ilgalaikiais vyriausybės vertybiniais popieriais.

**Socialdemokratai
„dutūkstantininkai“ kurs naują
partiją**

Vilnius, gruodžio 7 d. (BNS) — Nuo Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) atskilusi kitaminių grupė jau turi pakankamą narių parą skaičių, kad gruodžio viduryje būtų įregistruota nauja savarankiška socialdemokratinė partija.

Dalis LSDP narių, susibūrusių į frakciją „Socialdemokratija-2000-iejai“, gruodžio 5 d. nusprendė dar šį mėnesį įkurti savarankišką partiją ir frakciją Seime.

Spaudos konferencijoje antradienį socialdemokratai „dutūkstantininkai“ Arvydas Akstinavičius teigė, kad gruodžio 18 dieną vyks steigiamoji savarankiškos socialdemokratinės partijos konferencija. Iki tol Seime ketinama įregistruoti parlamentinę frakciją „Socialdemokratija — 2000-iejai“.

Jis spėja, kad iki vasaros prie naujosios partijos „Socialdemokratija — 2000-iejai“ pri-

**Tėvynės sąjungos
vadovai raginami
prašyti atleidimo**

Vilnius, gruodžio 7 d. (Elta) — Viešai atsiprašyti, paprašyti žmonių atleidimo už netesėtus pažadus grąžinti indėlius konservatorių vadovams siūlo Centro sąjungos pirmininkas Romualdas Ozolas.

Komentuodamas pirmadienį vykusį pasitarimą pas prezidentą, kuriame svarstytas indėlių grąžinimo sustabdymo klausimas, Centro sąjungos vadovas R. Ozolas apgailestavo, kad kažkada vieno žmogaus padarytas neatsakingas sprendimas šiandien tapo visos valstybės problema, iš kurios nėra išeities.

„Jeigu turi nors kiek garbės konservatorių aukščiausios atsakomybės asmenys, jie turėtų išeiti prieš visas televizijos kameras ir pasakyti 'atsiprašom, negalim įvykdyti, ką žadėjom'. Tai neįprasta pas mus ir tai pasitarime pas prezidentą nebuvo imperatyvinio būdu išreikšta, tai buvo kaip pageidavimas“, sakė antradienį spaudos konferencijoje R. Ozolas.

sijungs didesnė dalis dabartinę LSDP narių. Dabar LSDP turi maždaug 4,300 narių.

Naujoji Seimo frakcija, anot jo, iš pradžių turės 3-4 narius, o ateityje frakcijos narių turėtų būti daugiau. Frakcijos seniūnu numatoma skirti Joną Valatką.

„Dutūkstantininkas“ pripažino, kad geresnių perspektyvų rinkimuose turėjo vieninga, neskilusi partija. Tačiau kartu A. Akstinavičius pabrėžė, kad dabartinė LDSP vadovybė „nusirito į kraštutines, radikalias kairiųjų pozicijas“.

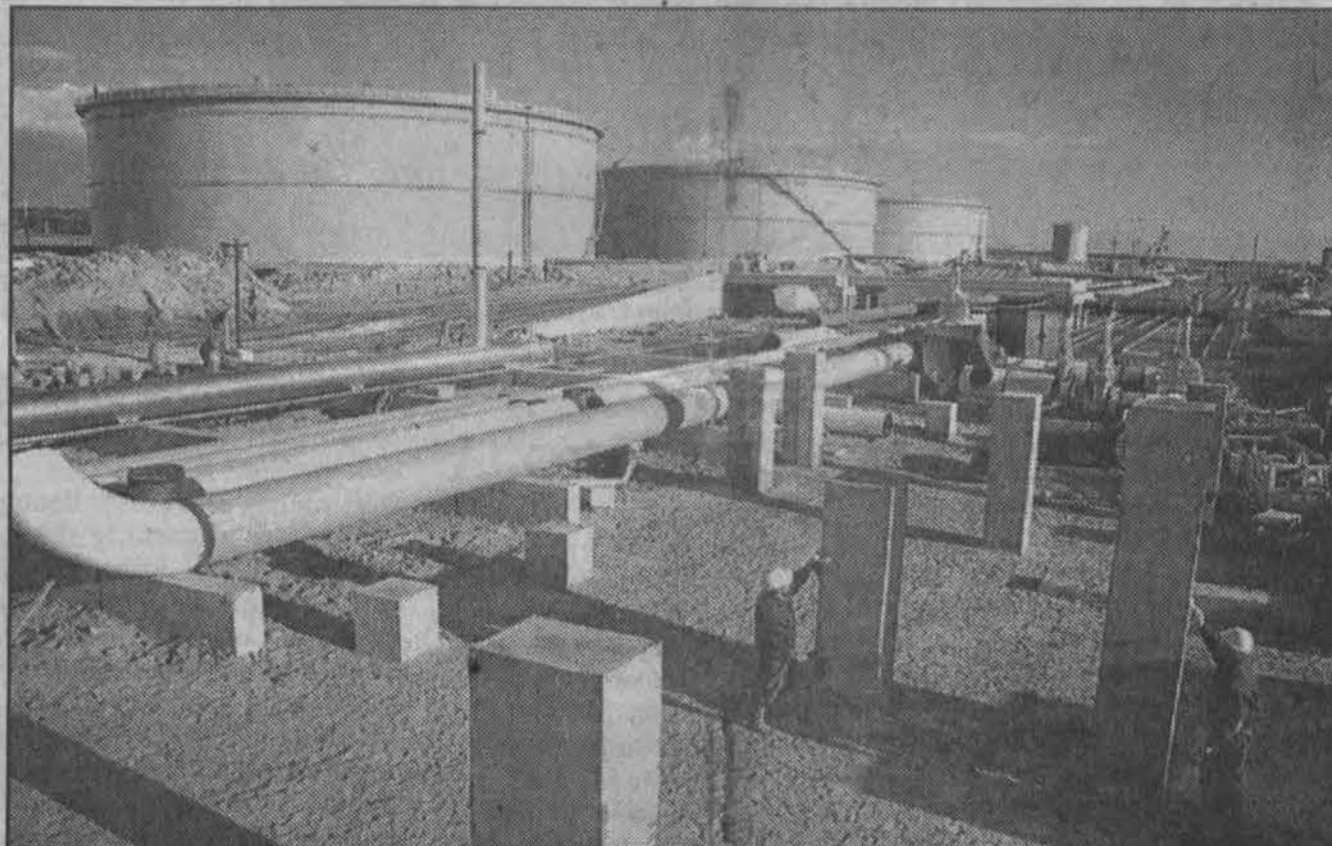
**Seimo vadovas siūlo
atsisakyti savaitės
atlyginimo**

Vilnius, gruodžio 7 d. (BNS) — Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis pasiūlė Seimo nariams atsisakyti vienos darbo savaitės atlyginimo.

Pateikdamas tokį pasiūlymą Seimo visuotiniame posėdyje antradienį V. Landsbergis pažymėjo, kad tai būtų Seimo narių „solidarumo veiksmas“, nes vyriausybės pasiūlyta „solidarumo atostogų“ sąvoka parlamentarams nėra tinkama.

Pasak V. Landsbergio, parlamentarai nėra valstybės tarnautojai, dirbantys pagal darbo sutartis, todėl jis pasiūlė dalyvauti tokioje veikloje „šiek tiek kitokia formule“. Seimo pirmininkas siūlo visiems parlamentarams pasirašyti po tokio turinio raštą: „Aš, žemiau pasirašęs Seimo narys, paverdu Seimo kanceliarijos finansų skyriui mano gruodžio mėnesio atlyginimo vieną ketvirtadalį pervesti į valstybės biudžetą“.

* Seimo Centro sąjungos frakcija nutarė surinkti gruodžio mėnesio vienos savaitės darbo užmokestį ir pasikirti jį socialinėms reikmėms. Frakcija pareiškė, kad turėdama liūdną patirtį, jog biudžeto lėšos naudojamos neefektyviai, apsisprendė surinktas lėšas remiamiesiems išdalyti pati. Taip centristai atsiliepė į vyriausybės siūlymą valstybės pareigūnams dėl

Nuotr.: Šiomet gegužės 5 dieną pradėjęs veikti Būtingės naftos terminalas patyrė pirmą nesėkmę: gruodžio 6-osios vakarą į jūrą ištekojo daugiau kaip 3 tonos naftos.

**Iš Būtingės terminalo į
Baltijos jūrą išsiliejo nafta**

Būtingė-Klaipėda-Vilnius-Ryga, gruodžio 7 d. (BNS) — Pirmadienio vakarą, užpildant Bahreino tanklaivį „Almanama“, Būtingės naftos terminale išsiliejo apie 3,5 tonos naftos.

Civilinės saugos departamentas pateikia dvi naftos išsiliejimo priežastis. Spėjama, kad į jūrą nafta galėjo išsilieti trūkus naftos pumpavimo žarnai, esančiai virš vandens, arba iki galo neišpūtus žarnoje buvusios naftos likučio.

Tanklaivis „Almanama“ pirmadienio vakarą jau buvo pripildęs didesnę dalį naftos — 70,000 iš planuotų daugiau kaip 80,000 tonų. Pradėjus pūsti stipriam 23 metrų per sekundę vėjui ir prasidėjus stipriam bangavimui, laivas buvo priverstas trauktis į atvirą jūrą. Kaip spėjama, tuo metu ir išsiliejo nafta.

sunkios valstybės finansinės padėties „susiveržti diržus“.

* „Studentui — pusė milijono litų iš biudžeto. LDDP lyderis Č. Juršėnas žarstė valstybės pinigų partijos draugų vaikams“, skelbia „Lietuvos rytas“ (12.07). Laikraštį informuojama, jog prieš 5 metus asmeninė moksleivio Tomo Tolvaišo sąskaita JAV banke „First Union National Bank of North Carolina“ pasipildė 125,000 JAV dolerių. Pinigai buvusioje Čekoslovakijoje dirbusio diplomato Jono Tolvaišo sūnui buvo pervesti susitarus su energetikos ministru Algimantu Stasiukynu ir tuometiniu Seimo pirmininku, LDDP vado Česlovo Juršėno tarpininkavimu. Buvęs Užsienio reikalų ministras pareigūnas J. Tolvaišas neneigia, kad gauti pinigų sūnaus studijoms jam padėjo asmeninės pažintys su LDDP vadovais, rašo laikraštis. (Elta)

* Dėl uragano pasekmių antradienio rytą elektros energijos Lietuvoje vis dar neturėjo apie 12,000 vartotojų — namų, butų, sodybų ir ūkių įmonių. Elektros energetikos sistemos darbas sutrūko dėl uragano šeštadienį, o antradienio naktį oras subyrėjo, energetikų darbo sąlygos pablogėjo ir atsirado naujų gedimų. Dėl audros padarytų nuostolių AB „Lietuvos energija“ vartotojams nepateikė 2,5 mln. kilovatvalandžių elektros energijos. (BNS)

Vėjas pučia į Latvijos pusę ir spėjama, kad naftos dėmė neša į Latvijos teritorinius vandenius. Apie tai informuota Rygos koordinacinė gelbėjimo tarnyba. Būtingės terminalo darbuotojai, pasitelkę reikiamą įrangą, atlieka žvalgybą nuo kranto.

**„Mažeikių nafta“
nepažeidė naftos krovos
taisyklių**

Susivienijimas „Mažeikių nafta“, kuriam priklauso Būtingės naftos terminalas, pareiškė, kad krovos darbų taisyklės nebuvo pažeistos. Bendrovės atstovai atmeta prielaidas, kad pirmadienio vakarą nafta į tanklaivį buvo pumpuojama, pučiant per stipriam vėjui.

Būtingės terminalo vyriausiasis inžinierius Vilijus Aksinavičius antradienį negalėjo nurodyti priežastis, kodėl baigiant pilti naftą į tanklaivį „Almanama“, nutrūko dalis žarnos ir išsiliejo į jūrą apie pusketvirtos tonos naftos. V. Aksinavičius spaudos konferencijoje sakė, kad avarijos vakarą pūtė 15 metrų per sekundę stiprumo vėjas, o bangų aukštis buvo 2,5 metro (krovos darbus leidžiama atlikti, kai vėjo greitis siekia iki 18 m/s, o bangų aukštis — iki 4 m).

Tanklaivio „Almanama“ igula savo telegramoje, išsiųsioje į Klaipėdą, teigia, kad atitrukus nuo plūduri, pūtė 30 metrų per sekundę vėjas. Laikinasis Klaipėdos uosto kapitonas Ričardas Lučka sakė, kad, jei tai būtų jo kompetencijos reikalas, jis nebūtų leidęs prisirišti tanklaiviui prie plūduri. Tačiau uostas neturi įgaliojimų duoti tokių nurodymų tanklaiviams, atplaukiantiems prie Būtingės terminalo.

Latviai protestuoja dėl avarijos Būtingėje

Latvijos aplinkosaugos ministras Ventis Balodis antradienį pareiškė, kad Latvija oficialiai paprašys Lietuvos sumokėti už žalą, kurią padarė iš Būtingės terminalo plūduri ištekėjusi nafta.

Latvijos aplinkosaugos tarnybos kol kas jokių teršalų iš Būtingės nerado, ir žalos dydis dar negali būti įvertintas.

Susivienijimas „Mažeikių nafta“, dėl jo kaltės įvykus avarijai, trečiosioms valstybėms gali išmokėti iki 150 mln. JAV dolerių kompensaciją. Tai numato civilinės atsakomybės draudimo sutartis, kurią gegužės mėnesį pasirašė „Mažeikių nafta“ ir didžiausia Lietuvos draudimo bendrovė „Lietuvos draudimas“.

Draudimo kompensacija nukentėjusiai valstybei (Latvijai, Lietuvai ar kitai valstybei) būtų išmokėta, įvykus avarijai bet kurioje iš trijų susivienijimo įmonių — Būtingės naftos terminalo, Biržų „Naftotiekėje“ ar Mažeikių naftos perdirbimo gamykloje.

Lietuva nėra Civilinės atsakomybės konvencijos narė, todėl visose „Mažeikių naftos“ sutartyse dėl naftos tiekimo turi būti reikalaujamas įplaukiantiems laivams taip pat turėti civilinės atsakomybės draudimą.

**Lietuvos ministras reiškia
susirūpinimą padėtimi
Čečėnijoje**

Vilnius, gruodžio 7 d. (BNS) — Lietuvos užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas susitiko su Rusijos ambasadoriumi Lietuvoje Jurij Zubakov.

Rudenį pradėjęs dirbti Vilniuje, J. Zubakov susipažįsta su svarbiausiu Lietuvos institucijų vadovais.

Pokalbyje buvo pasikeista nuomonėmis dvišalių santykių klausimais, taip pat ir dėl numatomo Lietuvos prezidento Valdo Adamkaus vizito į Rusiją.

Kaip žinoma, dėl Rusijos prezidento Boris Jelcin ligos V. Adamkaus vizitas iš gruodžio vidurio perkeltas į gruodžio vidurį. Tikslus jo data kol kas nepaskelbta.

Ambasadorius J. Zubakov ministrą A. Saudargą supažindino su Rusijos prezidentu B. Jelcin pareiškimu dėl Čečėnijos bei Valstybės Damos nutarimu dėl asmens, dalyvavusio kariniame konflikte Čečėnijoje, amnestijos.

Ministras A. Saudargas pažymėjo, kad Lietuva susirūpinusi dėl karinių veiksmų plėtimosi Čečėnijoje ir sunkios humanitarinės padėties Rusijos Šiaurės Kaukaze. Jis sakė, kad Lietuva remia pirmadienį Europos Sąjungos

**Rusija paskelbė griežtą
ultimatumą Čečėnijai**

Londonas, gruodžio 7 d. (Reuters-Interfax-BNS) — Didžiosios Britanijos užsienio reikalų sekretorius Robin Cook antradienį iškviėtė Rusijos ambasadorių, kad pareikštų jam pasipiktinimą dėl Maskvos ultimatumo Čečėnijos respublikos sostinės gyventojams.

Pirmadienį Rusijos federalinių pajėgų vadovybė išpėjo, kad visi esantys Grozne žmonės turi išeiti iš miesto iki gruodžio 11 dienos, nes pasilikusiuosius ten sunaikins artilerija ir aviacija.

Pasak vyriausybės atstovo spaudai, Rusijos ambasadoriui buvo pakankamai atvirai pareikšta, ką Europos Sąjunga ir Didžioji Britanija mano apie Grozno gyventojams ir kovotojams paskelbtą ultimatumą.

Rusų ultimatumas išprovokavo griežtą reakciją ne tik Vakarų Europoje.

JAV prezidentas Bill Clinton pirmadienį sakė, kad Rusija „brangiai“ sumokės už Čečėnijoje vykdomą puolimą, nes šis žingsnis tik sustiprins antirusiškas nuotaikas šiame neramiame regione ir pakenks Rusijos įvaizdžiui užsienyje.

„Rusija brangiai sumokės už šiuos veiksmus, nes, kasdien vis labiau grimzdamai į liūną, ji išprovokuos dar didesnę ekstremizmo protrūkį ir pakenks savo autoritetui pasaulyje“, sakė B. Clinton Baltuosiuose rūmuose.

Taip griežtai apie Rusijos veiksmus Čečėnijoje B. Clinton nebuvo kalbėjęs nuo pat puolimo, kurį Rusija anksčiau šiais metais pradėjo prieš vadamuosius „teroristus“, pradžios.

B. Clinton pareiškė apgailestaujęs dėl Rusijos kariškių ultimatumo Grozno gyventojams, nes, anot jo, dėl to per puolimą gali nukentėti daug miestiečių. „Tai reiškia, kad išliko grėsmė seneliui, invalidui, sužeistųjų ir kitų nekalbų žmonių, negalintių ar per silpnų palikti savo namus, gyvybėms“, sakė B. Clinton. „Man kelia didelį nerimą pranešimai, kad didžiausias šio karo smūgis tenka ne smogikams, su kuriais kovoja Rusija, bet nekaltiems civiliams“.

**Vakarų įtaka reikalinga
ne Rusijos spaudimui, o
įkurti išvadavimui**

Maskva. Rusija supranta tarptautinės bendrijos susirūpinimą dėl humanitarinės situacijos Čečėnijoje, bet politinis suregulavimas neįmanomas, neįvykdyti kai kurių svarbių sąlygų, mano Rusijos ministras pirmininkas Vladimir Putin.

Komentuodamas Bill Clinton pareiktą kritiką Rusijos vadovybei, premjeras priminė, jog ESBO susitikime Istanbulė JAV prezidentas pripažinęs, kad „Rusija ne tik turi teisę, bet ir privalo išspręsti kovos su terorizmu problemą“.

„Jeigu Vakarų valstybės taip susirūpinusios dėl padėties Šiaurės Kaukaze, tegu jos užsienio reikalų ministrų pareikštą raginimą Rusijos vyriausybei nenaudoti stipresnės jėgos Čečėnijoje, gerbti tarptautiniais aktais įtvirtintas žmogaus teises ir leisti tarptautinėms organizacijoms padėti karo aukoms.“

panaudoja savo įtaką ne tik spaudimui Rusijai, bet ir tam, kad kad būtų galima išlaisvinti įkaitus Čečėnijoje“, pareiškė premjeras.

**Taikūs gyventojai
nesitraukia iš Grozno
Groznan-Mozdokas. Ant-**

radienio rytą Grozno centre nebuvo matyti jokių požymių, kad gyventojai ketina eiti į Pervomaiskijos gyvenvietę federalinių pajėgų nurodytu „koridoriumi“ pabėgeliams, nes tūkstančiai žmonių nieko nežino apie federalinės kariškos vadovybės ultimatumą palikti miestą. Radijo ir televizijos dauguma jų negirdėjo kelis mėnesius. Lapelius, kuriuos metė Rusijos federalinių pajėgų lėktuvai, gali perskaityti anaipolt ne visi, nes daugelis savaitėmis slepiasi rūsiuose.

Rusijos karinio štabo pareigūnai negalėjo tiksliai pasakyti, kiek taikių gyventojų dar yra Grozne. Įvairiais vertinimais, jų yra 15,000-40,000.

**Čečėnų pajėgos bus
sutriuškintos per 2-3
mėnesius**

Maskva. „Taip, per 2-3 mėnesius mes sunaikinsime legalią ginkluotą teroristų organizaciją Čečėnijoje. Po to ateis laikas naikinti išsklaidytas pavienes jų grupes“, sakė federalinių pajėgų Čečėnijoje Vakarų grupės vadas generolas majoras Vladimir Šamanov.

Tačiau jis negalėjo pasakyti per kiek laiko gali būti sunaikinti likę kovotojai. „Prisiminkime kovą su basmačiais Vidurinėje Azijoje, su baderininkais Ukrainoje arba „miško broliais“ Baltijos valstybėse“, pažymėjo jis.

**NATO vadovas kritikuoja
Rusijos taktiką**

Vašingtonas. NATO generalinis sekretorius George Robertson antradienį prisijungė prie Vakarų valstybių vadovų ir kritikavo Rusijos karinę taktiką Čečėnijoje. Pasak jo, Maskva krizę Šiaurės Kaukaze sprendžia „atgrubnagiškai“.

„Tikiuosi, kad Rusija atidžiai išklausys jai duotus išsamius patarimus dėl dabartinių jos veiksmų beprasmiškumo ir nepriimtumo pasaulio bendruomenei“, prieš susitikimą su JAV prezidentu Bill Clinton sakė G. Robertson. Jis pabrėžė, kad šioje situacijoje NATO neturi karinio pasirinkimo, tačiau pakartojė Vakarų vyriausybių įspėjimus, Rusijos kariuomenei dėl jos ultimatumo „išsinešdinkit arba mirkit“ Čečėnijos sostinės Grozno gyventojams.

G. Robertson pridūrė, kad NATO toliau darys spaudimą rusams, kad šie pakeistų savo taktiką, dėl kurios žuvo daugybė taikių gyventojų.

Britanija ir Prancūzija antradienį taip pat pareiškė pasipiktinimą Rusijos ultimatumu Groznui, kuris yra apsuptas ir apšaudomas Rusijos aviacijos ir toliašaudės artilerijos.

KALENDORIUS

Gruodžio 8 d.: Šv. M. Marijos nekaltasis prisidėjimas; Gaila, Gėdintė, Gentvilas, Romarikas, Vaidignas, Zenonas.

Gruodžio 9 d.: Šv. Juan Diego; Delfina, Gėdėnė, Leokadija, Vakarai, Valerija.

SKAUTYBĖS KELIAS

Redaktorė j.v.s. Irena Regienė

I AMŽINYBĖS ARUODUS

Izabele Barniškaitė-Jonaitienė

Š.m. spalio 30 dieną amžiams užmerkė akis Izabele Barniškaitė-Jonaitienė, giliai nuliūdime palikusi savo dukrą Rimgailę Nasvytienę, žentą Donatą Nasvytį, vaikaišes Rūtą ir Audrą su jų vyrais. Tai idealizmo ženkle labai turiningą gyvenimą išgyvenusi moteris, kuri, šalia daugelio darbų ir veiklos organizacijose, buvo linkusi į poeziją, tai 1997 metais išėjo jos poezijos rinkinys „Šešupės vingiai“. Gimusi 1905 metais pasiturinčio ūkininko šeimoje, ji nuo ankstyviausių jaunystės dienų pozityviai veikė aplinką dar Lietuvai labai sunkiais laikais. Įsigijusi mokytojos specialybę, ji vakarais mokė mokyklų negalėjusių lankyti suaugusių kaimo berašius, o vėliau pedagoginį darbą dirbo ir Lietuvos gimnazijose, ir karo pabėgėlių stovyklose Vokietijoje, ir kitapus Atlanto Clevelando lituanistinėje mokykloje. Šalia dėstomų dalykų, ji Scheinfeldo stovyklos gimnazijoje dirbdama išgijo stakles, mergaites mokė rankų darbų, išaudė tautinius drabužius chorui ir tautinių šokių šokėjų grupei. Jos rankos buvo gabios ir vėlykinių verbų gamybai, ir keramikai, ir kulinarijai bei kitais praktiškais darbais. 1922 metais įstojo į skautes, ji visą savo gyvenimą buvo veikli toje organizacijoje, vadovavo stovykloms, o 1933 metais net buvo viena iš vasaros stovyklos vadovių, kai Lietuvoje lankėsi skautų įkūrėjas lordas Baden Powell. Vėliau ji buvo vadijos narė ir už nuopelnus buvo apdovanota Lelijos ordinu. 1928 metais ištejęs už leitenanto Antano Jonaičio, ji 1929 metais įstojo į DLK Birutės draugiją, joje ėjo aukštas pareigas abipus Atlanto ir jai priklausė iki paskutinės gyvenimo dienos. Šalia to, ji visą savo gyvenimą buvo ir Lietuvos Šaulių sąjungos narė. 1952 metais a.a. Antanui Jonaičiui įsteigus Vasario 16-osios gimnazijos rėmėjų būrį, po jo mirties lėšų rinkimo darbą tęsė Izabele. Tai buvo

idealistė, patriotė ir kūrybiniai darbai daugelio talentų asmenybė.

Š.m. lapkričio 5 dienos vakare Clevelando Jakubs laidotuvių namuose Dievo Motinos parapijos klebonas kun. Gediminas Kijauskas sukalbėjo tradicines maldas, o po jo Mylita Nasvytienė pravedė atsiveikinimą. Prie velionės karsto budėjo uniformuotų skautų garbės sargyba, o Aurelija Balašaitienė, savo šeimos ir sesers Mylitos Nasvytienės šeimos vardu pareiškusi velionės šeimai užuojautą, nušvietė velionės asmenį, būdą ir nueitą gyvenimo kelią, ją nušviesdama kaip idealistę, patriotę bei lietuviškų tradicijų puoselėtoją. LR Garbės konsulė Ingrida Bublėnė trumpai atsisveikino su velione. Po jos, šeimai užuojautą pareiškė Clevelando LB apylinkės valdybos vardu dr. Viktoras Stankus, skautininkų draugovės vardu — s. Amanda Muliolienė ir LS Sesių seserijos vardu v.s. Nijolė Kersnauskaitė. Šaulių vardu trumpą žodį tarė Vincas Četys, velionės šeimai padovanojęs lietuvišką trispalvę, kuria buvo pridengtas karstas. Henrikas Pikturina atsisveikino pensininkų klubo vardu, nes velionė daug prisidėjo prie to klubo steigimo. Taip pat buvo perskaityta raštu gauta DLK Birutės draugijos užuojauta, o Audra Bielinienė perskaitė kelis velionės sukurto eilėrašius. Skautai, sujungę rankas, sugiedojo tradicinę „Ateina naktis“.

Lapkričio 6-tos rytą Dievo Motinos parapijos šventovėje į gedulingas pamaldas susirinko didokas būrys velionės šeimos bičiulių. Kun. G. Kijauskui aukojant Mišias, labai gražiai giedojo solistė Virginija Bruozytė-Muliolienė. Po pamaldų ilgoka automobilų vilkstinė nulydėjo karstą į Vissų Sielų kapines, kuriose, po kun. Kijausko sukalbėtų maldų, sugiedojus „Marija, Marija“ ir Tautos himną, šaulių organizacijos atstovai nuo karsto nuėmė tautinę vėliavą ir ją sulankstę įteikė velionės dukrai Rimgailai Nasvytienėi. Taip baigė savo gyvenimo kelionę Izabele Barniškaitė-Jonaitienė, kurios darbų vaisiais ir jos įnašu dar ilgai naudosis jaunesnės kartos. Tėbūnė jai lengva Amerikos žemėlė!

v.s. Aurelija M. Balašaitienė

„Sietuvos“ skautininkų ir vyr. skautų draugovės šeimos šventė šeštadienį, gruodžio 11 d., 1 val.p.p. vyks Ateitininkų namuose, Lemon- te. Visos sesės dalyvauja uniformuotos. Sesių vyrai ir svečiai kviečiami.

Vilniaus „Birutės“ draugovės prityrę skautai ir skautės 1999 m. rugsejo 1 d. — Lietuvos Laisvės dieną sveikina Lietuvos Seimo pirmininką. Iš dešinės: Seimo pirm. prof. Vytautas Landsbergis, prityrę skautai Alina Gagyte, Daumantas Ciunis, Gintautas Ciunis, Jolanta Murauskaitė ir vadovė v.s. Alina Dvoretienė.

SKAUTININKAS IGNAS SERAPINAS PASAKOJA

Bėga dienos, mėnesiai ir metai, su jais ir mūsų senieji skautiškos šeimos nariai. Prisimenu savo jaunų dienų skautininką ir mano sūnaus lietuvių kalbos mokytoją Igną Serapiną, š.m. lapkričio 3 d. šventąsį 93-čius savo gyvenimo metus. Tai ilgas ir kūrybingas jaunimo auklėtojo gyvenimas. Aplankius skautininką Igną Serapiną teko pasikalbėti įvairiais klausimais. Paklaustas, kaip ir kada įsijungė skautiškon veiklon, s. Ignas Serapinas pradėjo pasakoti:

Ignas Serapinas

„Dar besimokydamas pradžios mokykloje nugirdau, kad Kaune ir Vilniuje yra įsisteigusi jaunimo organizacija vadinama skautais. Mūsų mokykloje jų dar nebuvo, nes mažose miesteliuose nebūvo kam juos organizuoti. Noras būti skautu neužgeso. Nuvykęs į Telsių gimnaziją, tuojau įsijungiau. Mėgau jaunimą. Skautų vadovas paskyrė mane vadovauti skilčiai, vėliau draugovei. 1928 metais baigiau Telsių gimnaziją ir išvykau į Kauną, Vytauto Didžiojo universitetą humanitarinėms, lietuvių ir lotynų kalbų bei literatūros studijoms. Studijuojant teko nutraukti ryšį su skautais. Baigęs universitetą buvau pasirošęs pedagoginiam darbui. 1932 metais buvau paskirtas mokytoju į Pasvalio Petro Vileišio gimnaziją. Sakoma, kad kartą skautas — lieka skautu visą gyvenimą. Čia vėl įsijungiau į skautišką veiklą. Skautų Brolijos buvau paskirtas skautų vyčių vadovu. Šiose pareigose teko paruošti skautams vyčiams programas, budėjimus ir praveisti vyčių įžodžius.

1948 metais su Wuertzburgo skautais teko dalyvauti trečioje Tautinėje stovykloje, Alpių kalnuose — Isar Horn vietovėje.

Prasidėjus emigracijai iš Vokietijos ir man teko apieisti pamėgtąją gimnaziją ir išvykti į Ameriką.

Mano visas gyvenimas buvo skirtas jaunimo švietimui mokyklose ir jaunimo organizacijose. Nors daugelyje JAV lietuvių parapijų mokyklų buvo dėstoma lietuvių kalba, bet ji nepatenkino lietuvių tėvų pageidavimų, kad lietuvių jaunimas būtų plačiau supažindinamas su lietuvių kalba, istorija ir lietuviškais papročiais. Tėvai norėjo, kad jų vaikai būtų apsišvietusiais lietuvišiais. Atvykęs į Čikagą, susitikau Domą Veličką ir kitus pedagogus, dirbusius Lietuvoje ir Vokietijoje. Pradėjome organizuoti lituanistines mokyklas. Darbas buvo sunkus. Parapijų vadovai ne visada suprato mūsų siekimus. Šeštadieninės mokyklos buvo nepastovios, patalpų atžvilgiu. Tik tėvams jėzuitams įsikurus Čikagoje ir pastatius Jaunimo centrą, lietuviškos šeštadieninės mokyklos ėjo pastovumą. Čia susibūrė daug lietuviško jaunimo, suklestėjo ateitininkų ir skautų veiklos. Man, kaip ilgamečiui skautui, teko dalyvauti skautiškos veiklos įvairiose pareigose tunte, o skautų Brolijoje — skautų vyčių skyriaus vedėjo pareigose. Teko dalyvauti 4-toje, 5-toje ir

1938 metais teko dalyvauti antroje Tautinėje stovykloje, Panemunėje, ir joje būti vyčių vadovu. Gimnazijose dėčiau lietuvių ir lotynų kalbas bei literatūrą. Teko papildomai studijuoti dėstymo metodiką ir bendravimą su jaunimu. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, tapo panaikinta skautų organizacija, o aš atleistas iš mokytojo pareigų. Tu pačių metų rudenį — 1940 metais buvau paskirtas mokytoju į Merkinėje veikiančią Vinco Krėvės vardo progimnaziją. Čia išbuvau iki karo pradžios.

Iš Merkinės buvau paskirtas į Salantų gimnaziją direktoriaus pareigoms! Čia taip pat rūpinaisi atgaivinti skautišką veiklą.

Rusams 1944 m. vėl artėjant prie Lietuvos, teko apieisti tėvynę, kurios švietimui teko pašvesti daug pastangų. Traukdamasis nuo sovietinės grėsmės, atsidūriau Vokietijoje. Kartį pasibaigus, buvo stengiamasi svetimame krašte atkurti lietuviškas mokyklas ir buvusias jaunimo organizacijas. Wuertzburge, Bavarijoje, karo išvietintų asmenų stovykloje buvo įsteigta lietuviška gimnazija, kur man teko direktoriaus ir mokytojo pareigas. Šioje stovykloje buvo nemažai Lietuvoje skautavusių asmenų. Čia buvo įkurti skautų tūntai ir teko su skautais artimai bendradarbiauti.

1948 metais su Wuertzburgo skautais teko dalyvauti trečioje Tautinėje stovykloje, Alpių kalnuose — Isar Horn vietovėje. Pradžią buvo sunki ir varginanti, bet vadovaudamiesi poeto žodžiais: „Stovėkim kaip plienas, kai pareiga tenka, budėkim ties tamsa, audra, neviltim. Išgausime šypsnį, ištieskime ranką, idiekim paguodą žmonijos širdin. Te Dievas aukščiausias nurodo mums kelią ir skaisčia mintim tenušviečia takus“.

Nors buvome išvietinti iš tėvynės, bet nepalūžom; steigėm mokyklas, atgaivinom jaunimo organizacijas ir įsijungėm į lietuvišką veiklą — baigė savo pasakojimą skautininkas, mokytojas Ignas Serapinas.

Reikia pastebėti, kad s. Ignas Serapinas daugiau negu 15 metų buvo neakivaizdinio Pedagoginio lituanistinio instituto direktoriumi. Šios pareigos reikalavo daug kantrybės ir laiko, nes reikėjo paruošti mokymui medžiagą ir palaikyti susirašinėjamą su studentais. Lietuvių Skautų sąjunga Ignui Serapinui yra suteikusi ordiną Už Nuopelnus, Lelijos ordiną ir pakėlusį į skautininko laipsnį už didelę meilę lietuviškam jaunimui ir ugdymą skautiškos veiklos. Taip pat Lietuvių Bendruomenė pagerbė Igną Serapiną už jo atsidavimą lietuviškos išlaidų skyriaus vedėjo pareigose. Teko dalyvauti 4-toje, 5-toje ir

SVEIKINOM SEIMO PIRMININKĄ

Vilniaus „Birutės“ draugovės prityrę skautai ir skautės su vadove v.s. Alina Dvoretienė Lietuvos Laisvės dieną sveikino Lietuvos Respublikos Seimo pirmininką prof. Vytautą Landsbergį. Lietuvos Laisvės diena švenčiama rugpjūčio 31 dieną, nes tos dienos naktį 1993 metais paskutinis Rusijos kariuomenės dalinys pasitraukė iš Lietuvos.

Rudenį broliai ir sesės iškvietė aplinkinių miškuose, gilindami skautiškas žinias ir patyrimus. Jų vadovė mums rašo: „Susitariau su mūsų gimnazijos Filaretų pradinės mokyklos direktore, kad vienoje klasėje kartą per savaitę mokysiu liaudies ir skautiškų dainų bei ratelių su dainomis, žaidimų, škiečių. Tokiu būdu bandysiu patraukti vaikus skautiškon veiklon. Tai Tėvynės labui. Esu fizinės kultūros mokytoja (tiksliau — buvau), tai man lengviau negu kitos specialybės. Kol galiu — privalau išnaudoti galimybes. Kai gaunu „Draugą“, pirmiausiai atsiverčiu skautų skyrių.“

Budėdama, Sesė Alina.

Sesėi Alinai ir jos draugovės broliams ir sesėms linkime malonaus skautavimo.

6-toje Tautinėse stovyklose. Dalyvaudavau ir Čikagos tūntų ruošiamose vasaros stovyklose, Rako stovyklavietėje.

Pradžią buvo sunki ir varginanti, bet vadovaudamiesi poeto žodžiais:

„Stovėkim kaip plienas, kai pareiga tenka, budėkim ties tamsa, audra, neviltim.“

Išgausime šypsnį, ištieskime ranką, idiekim paguodą žmonijos širdin.

Te Dievas aukščiausias nurodo mums kelią ir skaisčia mintim tenušviečia takus“.

Nors buvome išvietinti iš tėvynės, bet nepalūžom; steigėm mokyklas, atgaivinom jaunimo organizacijas ir įsijungėm į lietuvišką veiklą — baigė savo pasakojimą skautininkas, mokytojas Ignas Serapinas.

Reikia pastebėti, kad s. Ignas Serapinas daugiau negu 15 metų buvo neakivaizdinio Pedagoginio lituanistinio instituto direktoriumi. Šios pareigos reikalavo daug kantrybės ir laiko, nes reikėjo paruošti mokymui medžiagą ir palaikyti susirašinėjamą su studentais. Lietuvių Skautų sąjunga Ignui Serapinui yra suteikusi ordiną Už Nuopelnus, Lelijos ordiną ir pakėlusį į skautininko laipsnį už didelę meilę lietuviškam jaunimui ir ugdymą skautiškos veiklos. Taip pat Lietuvių Bendruomenė pagerbė Igną Serapiną už jo atsidavimą lietuviškos išlaidų skyriaus vedėjo pareigose. Teko dalyvauti 4-toje, 5-toje ir

Antanas Pauzuolis

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD WIDE DAILY

Published daily except Sundays and Mondays, legal Holidays, the Tuesdays following Monday observance of legal Holidays as well as Dec. 26th and Jan. 2nd by the Lithuanian Catholic Press Society, 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629-5589.

Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Subscription Rates: \$100.00. Foreign countries \$115.

Postmaster: Send address changes to Draugas — 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629-5589.

Matindami pašto išlaidas, pakvitatimų už prenumeratą nesučiame. Prie pavardės ir adreso, siųsdami laikraštį pažymime, iki kada prenumerata galioja.

DRAUGO prenumerata yra mokama iš anksto.

	Metams	1/2 metų	3 mėn.
JAV	\$100.00	\$60.00	\$38.00
Kanadoje ir kitur (U.S.)	\$115.00	\$65.00	\$45.00
Tik šeštadienio laida:			
JAV	\$60.00	\$45.00	\$33.00
Kanadoje ir kitur (U.S.)	\$65.00	\$50.00	\$38.00
Užsakant (Lietuva):			
Oro paštą	\$500.00	\$250.00	
Reguliariu paštą	\$100.00	\$55.00	
Tik šeštadienio laida oro paštą	\$160.00	\$85.00	
Tik šeštadienio laida reguliariu paštą	\$55.00		

Vyriausia redaktorė — Danutė Bindokienė

Administracijos — Valentinas Krumpalis

Moderatorius — kun. Viktoras Rimšelis

• Administracija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.

• Redakcija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:00, šeštadieniais nedirba.

• Redakcija už skelbimų turinį neatka. Skelbimų kainos atsiunčiamos, gavus prašymą, ką nors skelbti.

• Redakcija straipsnius taisy savo nuožiūra. Nenaudotų straipsnių nesaugo.

Siunčiant prašome pasilikti kopiją.

„LITUANICOS“ TUNTO SUEIGA

Čikagos „Lituanicos“ skautų tunto iškilminga sueiga šį sekmadienį, gruodžio 12 d., vyks Jaunimo centro mažojoje salėje. Sueiga prasidės 10 val. ryto dalyvavimu šv. Mišiose Tėvų Jėzuitų koplyčioje. Po Mišių — 11 val. r. — sueiga. Visi skautai dėvi išieginėmis uniformomis. Dalyvavimas visiems privalomas. Tėveliai ir svečiai kviečiami. Laukiami visi buvę skautai ir vadovai. Turint klausimų, kreipiamasi į savo vienetą draugininkus ir laivų vadus.

Tunto vadovybė

CLEVELANDO SKAUTŲ KŪCIOS IR SUKAKTIES MINĖJIMAS

Skautų Kūcios sekmadienį, gruodžio 19 d. 5 val. p.p. ruošiamos Dievo Motinos parapijos šventainėje. Šiomis Kūcimis Clevelando skautija pradeda savo 50 metų veiklos minėjimą. Kviečiami visi skautai ir skautės, skautaujantys dabar ir skautavę anksčiau — pradėkime šią gražią sukaktį visi kartu, vienoje gražioje penkių dešimtmečių gyvujančioje šeimoje.

SKAUTIŠKOS KŪCIOS DETROITE

Detroito ir apylinkių lietuvių kviečiami dalyvauti tradicinėje Kūčių vakarienėje sekmadienį, gruodžio 12 d. skautų ir skautėjų ruošiamose salėse. Ruošiama skautėjų ir skautų šventė prasidės 4 val. p.p. iškilminga „Baltijos“ ir „Gabijs“ tuntu sueiga. Visi skautai ir skautės dėvi išieginėmis uniformomis. Po sueigos bus šventiška Kūčių vakarienė. Visi kviečiami. Apie dalyvavimą prašoma iš anksto pranešti Dainai Anuzienei, tel. 517-545-0925. Kiekviena šeima bus prašoma prie Kūčių vakarienės prisidėti koku nors šiai šventei būdingu patiekalu. Kalėdų šventės švėpskime visi kartu. Lauksime visų! Kviečia „Baltijos“ ir „Gabijs“ tuntai

JŪRŲ SKAUTŲ KŪCIOS

Jūrų skautų ir skautėjų kalėdinis pobūvis — kūcios penktadienį, gruodžio 11 d. vyks PLC, Lemonte. Dalyvauja visi „Nerijos“ jūrų skautų tunto ir „Lituanicos“ skautų tunto jūrų sesės ir broliai, jų vadovai, tėveliai ir kiti šeimų nariai. Labai laukiami ir visi „atsargon“ pasitraukę jūrų skautininkės, skautininkai, broliai ir sesės. Visi kartu praleisime vakarą Kalėdų laukimo nuotaikoj. Pradžią 7 val. vak.

Antanas Pauzuolis

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
4647 W. 103 St., Oak Lawn, IL
Pirmas apyl. su Northwestern un-to diplomu, lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą. Pacientai priimami absoliučiai punktualiai. Sustatimui (kalbėti angliškai)
Tel. 708-422-8260

DR. JOVITA KERELIS
DANTŲ GYDYTOJA
9525 S. 79th Ave., Hickory Hills, IL
Tel. (708) 598-8101
Valandos pagal susitarimą

VIDAS J. NEMICKAS, M.D.
KARDIOLOGAS — ŠIRDIES LIGOS
7722 S. Kedzie Ave.
Chicago, IL 60652
Kab. tel. 773-471-3300

DR. L. PETREIKIS
DANTŲ GYDYTOJA
9055 S. Roberts Rd., Hickory Hills, IL
1 mylia į vakarus nuo Harlem Ave.
Tel. (708) 598-4055
Valandos pagal susitarimą

EDMUNDAS VIŽINAS, M.D., S.C.
Specialybė — Vidaus ligų gydytojas
Kalbama lietuviškai
6918 W. Archer Ave., Ste. 5 ir 6
Chicago, IL 60638
Tel. 773-229-9965
Valandos pagal susitarimą

ARAS ŽLOBA, M.D.
INDRE RUDAITIS, O.D.
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
1020 E. Ogden Ave., Suite 310
Naperville, IL 60563
Tel. (630) 527-0090
3825 Highland Ave.,
Tower 1, Suite 3 C
Downers Grove, IL 60515
Tel. (630) 435-0120

DR. PETRAS KISIELIUS
INKSTŲ, POSLĖS, PROSTATOS
GYDYMAS BEI CHIRURGIJA
Center for Health,
1200 S. York, Elmhurst, IL 60126
630-941-2609

BIRUTĖ L. PUMPUTIS, M.D.
Fellow: American Academy of
Family Practice
SEIMOS GYDYTOJA
320 W. 61st Ave. (219) 947-5279
Hobart, IN 46342 Fax (219) 947-6236

NIJOLĖ STANKEVIČIŪTĖ, M.D.
Board Certified, Internal Medicine
Valandos jūsų patogumui
Holy Cross Professional Pavilion
3 fl. South
Lithuanian Plaza Ct. at California Ave.
Chicago, IL 60629
Tel. 773-471-7879

SKAUTIŠKI RENGINIAI

Čikagoje

Gruodžio 10 d. — Tradicinės jūros skautėjų ir skautų Kūcios PLC, Lemonte.

Sausio 23 d. — Tradicinė jūros skautėjų ir skautų iškilminga Klaipėdos dienos sueiga PLC Lemonte.*

Sausio 29 d. — Slidinėjimo iškyla.

Kovo 5 d. — Tradicinė skautų ir skautėjų Kaziuko mugė Jaunimo centre.

Su a.a. v.s. Izabele Jonaitiene laidotuvių namuose atsisveikinant, skautai ir skautės gieda „Ateina naktis“...

APIE LIETUVOS ARCHYVŲ DARBUS

V. Grigoraitis: „Noriu dirbti su užsienyje gyvenančiais lietuviais ir organizacijomis, tikrai suprantančiais archyvinį dokumentų išsaugojimo Lietuvos istorijai tikslus...”

Lietuvos archyvų departamento prie LRV generalinį direktorių kalbina vyriausioji redaktorė D. Bindokienė.

— **Pradžioje mūsų pokalbio norėčiau, kad trumpai prisistatytumėte.**

— Esu istorikas, man 39 metai. Vedęs, turiu žmoną ir 15 metų sūnų. Po studijų teko dirbti mokytoju, o nuo 1991 m. dirbau Švietimo ir kultūros ministerijoje Kultūros paveldo rekonstrukcijos skyriaus vadovu, rinkome iš Lietuvos išvežtų kultūros vertybių (archyvų, muziejų bibliotekų) dokumentiką, teko vadovauti Lietuvos ministro pirmininko Antano Merkio palaikų paieškoms Rusijoje (Vladimiro sritis, Melenkų miestas). Kartą su keliais nepriklausomos Lietuvos istorijos entuziastais suradome Kauno radiofono plokštelę, kurias 1944m., traukdamasis į Vakarus jas nuo okupantų, paslėpė literatas Balys Gražulis.

Nuo 1992 m. dirbau Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarijoje referentu, vėliau — konsultantu švietimo ir mokslo klausimais.

1998 m. vasario 25 d. paskirtas Lietuvos archyvų departamento direktoriumi.

Asmeninių istorinių tyrimų objektas — transporto priemonių nacionalizavimas per pirmąją sovietinę okupaciją Lietuvoje, Lietuvos kariuomenės technika ir archyvai.

— **Gal galėtumėte trumpai apibūdinti Lietuvos archyvų sistemą, jos funkcijas?**

Po praėjusį sekmadienį Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje įvykusio Lietuvos ambasadoriaus Stasio Sakalausko pagerbimo ir jam „Žymiausio metų žmogaus“ žymenio įteikimo, pirmadienio rytė, prieš išskrendant atgal į Vašingtoną, ambasadorius ir jo žmona Jūratė apsilankė „Draugė“. Kairėje — redaktorė D. Bindokienė. Nuotr. Jono Kuprio

LIETUVA PRIEŠ 15 METŲ

Nr.6 (Tęsinys)
ANTANAS JUODVALKIS
Brolio Balio ir jo šeimos namelis priežiūrėtas, kiekviena vieta išnaudota. Kiemelis nedidelis su mažu ūkiniu pastatėliu. Daug gėlių ir daržovių. Brolis su žmona Alina turi vieną ištekėjusią dukrą, Gražiną, susilaukusių sūnaus Gražvydą, kuri su vyru negyvena, nors formaliai ir nėra išsiskyrusi. Namas su salkomis, erdvės užtenka, bet patogumų neturi.

Papietavę nuvažiuojame į turimą sodelį. Lietuvių laikomi sodai yra jų pasididžiavimas ir papildomi maisto ištekliai. Ypač daug auginama įvairių uogų, vaisių ir daržovių. Teko aplankyti net tris tokius sodus: du Vilniuje ir vieną Zarasuose. Visų turinys panašus, tik vieni rūpestingiau prižiūrimi, kiti tik atstumiami. Visuose soduose yra pastateliai irankiams susidėti. o

— Noriu pabrėžti, kad Lietuvos archyvų departamentas yra valstybės įstaiga, formuojanti ir įgyvendinanti valstybės politiką raštvedybos ir archyvų srityje, atsakinga už jų tvarkymą ir tiesiogiai pavaldi LRV. Departamentui yra pavaldūs 18 archyvų ir viena biblioteka. Archyvuose saugoma apie 99 kilometrai dokumentų (jei visus dokumentus sustatytume vertikaliai vienoje eilėje). Archyvuose dirba daugiau kaip 600 darbuotojų. Turime 23 pastatus — 16 specialiai statytų archyvams, kiti tam pritaikyti. Archyvuose esančiuose 20,951 fonde saugoma 10,669,445 saugojimo vienetų arba, įprastai kalbant — bylų. Atsarginiame mikrofilmų fonde sukaupta 9,633,009 negatyvų kadrai. Vienu metu visose archyvų skaityklose gali dirbti 280 skaitytojų. Per 1998 m. skaityklose apsilankė 4,798 skaitytojai (iš viso būta 24,220 apsilankymų). Archyvuose dirbame su 110 kompiuterių, turime vieną IBM Netfinity 5,500 serverį bei specialias programas, naudojamas visuose archyvuose: apskaita ir saugojimas bei notariniai dokumentai, netrukus pradės veikti komplektavimo programa. Per 1990-1998 m. archyvai parengė ir išsiuntė paklausėjams 792, 965 įvairaus pobūdžio archyvinės pažymas. Manau, kad 2000 metus sutiksime su 100 km dokumentų.

— **Sakykite, kokie loby-**

nai saugomi Lietuvos ar-

chyvų fonde?

— Lietuvos archyvų fondas — tai dokumentų saugyklose esantys, kiti juridinių ir fizinių asmenų sukaupti Lietuvos valstybės bei jos istorinio paveldo dokumentai. Nesvarbu, koks jų sudarymo šaltinis, informacijos fiksavimo būdas, saugojimo vieta ir nuosavybės forma, Lietuvos valstybės archyvuose saugome dokumentus nuo XVI amžiaus iki šių dienų. Kiekviena iš 18 archyvų saugomi tam tikro laikotarpio dokumentai: Valstybės istorijos archyve — nuo XVI amžiaus iki 1918 metų. Centriniam valstybės archyve — valstybės ir savivaldos institucijų, konfesijų, visuomeninių organizacijų, asmenų dokumentai nuo 1918 m. iki 1990 metų, valstybės naujajame archyve — valdžios ir valdymo centrinių įstaigų bei asmenų dokumentai nuo 1990 metų. Centriniam metrikų archyve — saugomi ir kaupiami metrikinių įrašų dokumentai nuo 1918 m. iki šių dienų.

Ypatingąją valstybinių archyvų fondo dalį sudaro buvusio SSRS valstybės saugomo komiteto (KGB) LTSR padalinio, kitų Lietuvoje veikusių saugumo ir žvalgybos tarnybų, taip pat buvusios LTSR vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos komunistų partijos, LTSR institucijų pirmųjų skyrių archyvai.

Literatūros ir meno archyve saugomi ir kaupiami valstybinių, visuomeninių organizacijų ir privačių asmenų dokumentai, atspindintys kultūros ir meno raidą nuo XVI amžiaus iki šių dienų.

Vaizdo ir garso archyve saugojami kinofilmai nuo 1919 m., foto negatyvai ir pozityvai nuo XIX a. 6-jo dešimtmečio, garso įrašai nuo XX a. 4-jo dešimtmečio, videojuostos, veikia Archyvų restauravimo centras, mikrofilmuojami archyviniai dokumentai.

Visuomenės organizacijų archyve (buvęs kompartijos archyvas) saugomi komunistinių, socialdemokratinų ir socialistinių organizacijų dokumentai nuo XIX a. iki 1991 m.

Be šių centrinių archyvų dar yra dešimt apskričių archyvų — Kaune, Alytuje, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose, Tauragėje, Telšiuose, Utenoje, Vilniuje. Tai neįkainojamas intelektualinis turtas, kuriuo naudojasi Lietuvos bei užsienio tyrinėtojai, studentai, nes Lietuvos archyvai yra atviri visuomenei.

— **Kokie tikslai paskatino Jus supažindinti su JAV saugomais lituanistiniais archyvais?**

irę, aplūžę, o kolūkių centrų iš arti neteko matyti. Iš tolo jie atrodė naujesni ir primena didelius prieškarinius kaimus, tik tvarkingiau išplanuotus.

Trakuose

Pirmadienis, liepos 16 d. Pagal planą iš ryto 9 val. išvykome į Trakus. Diena apsiniaukusi ir lietinga. Trakai yra apie 35 km nuo Vilniaus. Pilis restauruota. Tiltas atnaujintas. Apėjome visas sales su muziejiniais eksponatais. Del lietaus tikro vaizdo negalėjome matyti, bet pilies atnaujinimas atliktas gražiai ir teikia malonų vaizdą. Šiuo metu arklidės buvo restauruojamos ir pamatyti neteko. Pervažiavę šlapia Trakų miesteli, grįžome į Vilnių.

Verkiuose

Po pietų Vitalio rūpestiu ir jo gautomis iš įstaigos susisiekimo priemonėmis (automobiliu su šoferiu rusu, pramokusių šiek tiek lietuviškai, nes

— Lietuvos Respublikos Seimo ir JAV Lietuvių Bendruomenės atstovų komisijos bendruose posėdžiuose dažnai buvo kalbama, kad valstybė privalo pasirūpinti užsienyje sukaupytu lituanistinių dokumentų išsaugojimu Lietuvos istorijos tyrimams. Pastaraisiais metais buvo priimtos net kelios rezoliucijos, skatinančios Lietuvos vyriausybę pasirūpinti šių dokumentų išsaugojimu, sutvarkymu bei naudojimui. Manau sutiksite, kad didžioji visų laikų Lietuvos istoriją rašančių istorikų dalis gyvena Lietuvoje ir retas jų gali atvykti į JAV, kad galėtų susipažinti su čia saugomais lituanistiniais dokumentais. Neturint istorinių šaltinių, jais nesiremiant, istorija tampa prielaidų rinkiniu. Susipažinęs su realia situacija, galima kalbėti apie susitarimus, kurie leistų išsaugoti Lietuvos istorijai svarbius dokumentus.

— **Kaip įvertintote lituanistinių dokumentų JAV saugojimo sąlygas, kokių turėtumėte pasiūlymų?**

— Sunkoka lyginti dokumentų saugojimo sąlygas, kada valstybės saugomiems dokumentams yra skirti specialūs pastatai, griežtai laikomasi temperatūros ir drėgmės reikalavimų bei šiems darbams kasmet skiriama beveik 11 mln. Lt. JAV lietuvių archyvai kūrėsi kaip kultūros židiniai, savyje sujungdami bibliotekas, muziejus ir archyvo funkcijas. Tad, visiškai suprantama, jog užsienyje gyvenantis lietuvis išvaizduoja, kad panaši struktūra yra susiklosčiusi ir Lietuvoje. Dažname susitikime teko tikslinti, kokius darbus dirba Archyvų departamentas ir Kultūros ministerija, kuo skiriasi jų kompetencija. Daugelio lietuvių pastangomis, dokumentai buvo ir yra renkami, saugomi Lituanistikos studijų ir tyrimo centre, Amerikos Lietuvių kultūros archyve, Budrio fotografijos archyve, S. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje. Dokumentų saugojimo sąlygos mūsų aplankytose dokumentų saugyklose nėra vienodos, tačiau galima pasidžiaugti, kad Amerikos Lietuvių kultūros archyve stengiamasi palaikyti optimalias sąlygas, Algimantas Kezys profesionaliai tvarko foto dokumentų fondą, Jaunimo centre gerai tvarkomas skautų archyvas. Bendra visoms lituanistinių dokumentų saugykloms problema — trūksta fizinių, profesionalių jėgų aprašyti, sutvarkyti didžiulius kiekius dokumentų, kad juos aprašius, būtų galima išduoti skaitytojui, tyrinėtojui ir užtikrinti dokumentų išliekamumą.

— **Ar yra apribojimų naudotis ypatingojo archyvo dokumentais?**

— Taip. Pagal Lietuvos Respublikos vyriausybės nustatytą tvarką, buvusio KGB pirmojo skyriaus operatyvinio agentūrinio darbo užrašais, operatyvinės įskaitos dokumentais, agentų asmens ir darbo, LTSR vidaus reikalų ministerijos operatyvinio darbo bylomis gali naudotis tik Valstybės saugumo departamento, Vidaus reikalų ministerijos, prokuratūros, teismų, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

— **Ar yra apribojimų naudotis ypatingojo archyvo dokumentais?**

— Taip. Pagal Lietuvos Respublikos vyriausybės nustatytą tvarką, buvusio KGB pirmojo skyriaus operatyvinio agentūrinio darbo užrašais, operatyvinės įskaitos dokumentais, agentų asmens ir darbo, LTSR vidaus reikalų ministerijos operatyvinio darbo bylomis gali naudotis tik Valstybės saugumo departamento, Vidaus reikalų ministerijos, prokuratūros, teismų, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

— **Ar kiekvienas Lietuvos pilietis gali naudotis valstybinio archyvų fondo dokumentais?**

— Taip, išskyrus Lietuvos Respublikos Archyvų įstatyme numatytus atvejus: ribojamas tik dokumentų naudojimas, kuriuose yra valstybės arba tarnybinių paslaptį sudarančių žinių, asmens bylų — 50 metų po jų baigimo; medicininio pobūdžio informacijos apie asmenis — 25 metus po jų mirties; dokumentų, susijusių su turiniais ir teisiniais asmens interesais — 75 metus nuo jų sudarymo bei dokumentų, kurių naudojimas gali paakenkti jų fizinei būklei. Atskirų rūšių dokumentų, susijusių su asmenų privačių gyvenimų ir privačia nuosavybe ribojimus nustato ir kiti įstatymai.

Jei į archyvus sukauptus savo veiklos dokumentus perduoda asmenys, jie perdavimo sutartyje gali nustatyti ribotą dokumentų naudojimo sąlygas ir šių susitarimų archyvuose nuosekliai laikomasi.

Mes stengiamės skatinti susidomėjimą Lietuvos istorija — kartu su Švietimo ir mokslo ministerija Lietuvos valstybės istorijos archyve bei centriname valstybės archyve moksleiviams rengiame atvirų durų dienas, leidžiame tęsinti „Lietuvos archyvų“ leidinį. Šią vasarą moksleiviai galėjo susipažinti su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, Rusijos imperijos įstaigų, bažnyčios, atskirų asmenų ir giminių bei prieškarinio Lietuvos įstaigų ir institucijų įdomiausiais dokumentais.

— **Ar yra apribojimų naudotis ypatingojo archyvo dokumentais?**

— Taip. Pagal Lietuvos Respublikos vyriausybės nustatytą tvarką, buvusio KGB pirmojo skyriaus operatyvinio agentūrinio darbo užrašais, operatyvinės įskaitos dokumentais, agentų asmens ir darbo, LTSR vidaus reikalų ministerijos operatyvinio darbo bylomis gali naudotis tik Valstybės saugumo departamento, Vidaus reikalų ministerijos, prokuratūros, teismų, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.

(Nukelta į 4 psl.)

— **Ar yra apribojimų naudotis ypatingojo archyvo dokumentais?**

— Taip. Pagal Lietuvos Respublikos vyriausybės nustatytą tvarką, buvusio KGB pirmojo skyriaus operatyvinio agentūrinio darbo užrašais, operatyvinės įskaitos dokumentais, agentų asmens ir darbo, LTSR vidaus reikalų ministerijos operatyvinio darbo bylomis gali naudotis tik Valstybės saugumo departamento, Vidaus reikalų ministerijos, prokuratūros, teismų, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

Danutė Bindokienė

Ar yra gyvybė Marse?

Ar apskritai bet kur visatoje yra gyvų būtybių, panašių į žmones, gal net visiškai skirtingų? Tas klausimas kamuoja žmoniją nuo pat jos egzistencijos pradžios, arba bent nuo tada, kai žmogus pagaliau suprato, kad vis tik Žemė nėra visatos centras, kad ji iš esmės tik nelabai reikšmingas krislas tarp daugybės žvaigždų, saulių, planetų ir kitų dangaus kūnų. O tai supratęs, stengiasi atspėti tą kankinančią mįslę: ar mes nevieni?

Galima sakyti, kad dabar — bent Marso atveju — šis klausimas atsakytas: ten kažkas tikrai gyvena... Jeigu pasiremtume mokslinės fantazijos proza, tai marsiečiai ne tik savo planetoje gerai įsitaisę, bet ir mūsų Žemę mėginę „užkariauti“. Kai prieš 60 metų vienas aktorius per New Yorko radijo stotį transliavo H.G. Wells kūrinį, pavadintą „Pasaulių karas“, marsiečių invazija perteikė taip sumanią ir įtikinančią, kad kilo panika ir reikėjo skubiai paaiškinti, kad visas Žemės puolimas yra vien rašytojo bei aktoriaus vaizduotės kūrinys.

Tad gal čia reikėtų tiek pat skubiai paaiškinti, kad Marse gyvybės niekas ir dabar neatrado, nepaisant pastangų, NASA laboratorijoms kainavusių daugiau kaip 150 mln. dolerių ir raudonuojančių jos mokslininkų skruostų. Kas iš tikrųjų atsitiko, kad instrumentinis erdvių tyrinėjimo „lakūnelis“, pavadintas „Mars Polar Lander“, turėjęs nusiileisti ant „raudonosios planetos“ praėjusį savaitgalį ir bemažant pradėti transliuoti į Žemę ne tik nuotraukas, bet ir „Marso planetos garsus“ (niekas tikrai nežino, kad joje galima kažką girdėti, bet vis tiek mėginta), iki šiol — nei šnipšt... Nors NASA dar nesiryžta skelbti, jog erdvėlaivuką prarado ir visą bandymą reikia „nurašyti į nuostolius“, bet jau išsitaria, kad mažai vilčių „Mars Polar Lander“ projektą išgelbėti.

Tai ne tik nuostolis erdvių tyrinėjimams, bet ir NASA laboratorijoms, kurias pastaruoju metu kamuoja nesėkmės. Užuot pagarbos ir nuostabos už atliktus mokslinius erdvių tyrinėjimo darbus (kaip buvo suįmiant erdvėlaivius — net su astronautais — į Mėnulį, arba instrumentus tyrinėti pačių toliausių mūsų Saulės sistemos ir Paukščių tako žvaigždyno pakraščių), susilaukiama pašaipos, ypač po to,

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

— **Kuriosios tyrimo centro vadovų įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestus tyrimus.**

(Bus daugiau)

ZUVO DU GARBINGI LIETUVOS KARIAI

Seimo narys J. Oleka automobiliu suvažinėjo plk. ltn. Stasį Bužą ir kpt. Teofilį Šimonių

IGNAS MEDZIUKAS

Šešioliką kauniečių Lietuvos atsargos karininkų Kauno S. Raštikio puskarininkų mokyklos autobusų vyko į sostinę paminėti Vilniaus 60 metų atgavimo metinių. Veteranai dalyvavo iškilmingame Seimo posėdyje, aplankė Aušros vartus ir kitas, lietuviams brangias, vietas, spalio 28 d. vakare išvyko atgal į Kauną. Privaziavus Vievi, sugedo veteranus vežęs autobusas. Tada buvo išsautka techninės priežiūros mašina, kuri turėjo autobusą partempti. Privaziavus Kauno miesto ribą, keleiviai nutarė išlipti 215-ame kilometre, netoli Biruliškių stotelės. Jie turėjo pereiti skersai kelią. Beeinančius dim. ats. plk. lt. Stasį Bužą ir dim. kpt. Teofilį Šimonių kildė ir užmušė Vilniaus kryptimi važiuojančio Seimo narys socialdemokratas Juozas Olekas.

Liudininkų parodomu, kaip rašo „Respublika“ (1999 m. spalio 30 d.), vienas užkliudytas žuvo vietoje, kito kūnas buvo nuvilktas apie 20 metrų. Tardymo skyrių prie Kauno rajono policijos vadovybės iškelta baudžiamoji byla. Dėl įvykio svarbos tardymą atlieka Kauno rajono apyl. prokuratura. Anot Kauno policijos pareigūnų, kelio ruožė, kur žuvo tie du atsargos karininkai, perėja panaikinta, tačiau, važiuojant Vilniaus kryptimi, vairuotojus perspėja trys įspėjamieji ženklai, nurodantys, kad priekyje gali būti pėsčiųjų.

Seimui priklausantis automobilis, kuriuo važiuojo J. Olekas, irgi sudaužytas; nuo smūgio visai sulamdytas mašinos priekis, sudužo priekinis stiklas, sulinko stogas. Mašiną vairavęs J. Olekas sužeistas nepamarkiai. Automobilio dalys metėsi maždaug trys metrai nuo pėjos.

Žuvęs Stasys Buzas gimęs

LIETUVOS VYTAUTŲ KLUBO LEIDINYS „VYTAUTAS“

Čikagą pasiekė pirmasis šių metų Lietuvos Vytautų klubo leidžiamas laikraštėlis „Vytautas“ numeris (jau 17-sis iš eilės), paženklinantis 1999 m. rugšio mėn. datą. Šis numeris, kurį redagavo Vytautas Pranciškus Buda ir Vytautė Eidukaitienė, o apipavidalino Vytautas Gudelis, turi 6 puslapius.

Leidinio puslapiuose yra nemaža medžiagos, įdomios ne vien tik Vytautams. Daug vietos, žinoma, skiriama apie Lietuvio esančių Vytautų klubų veiklą. Kaip atrodo, kad aktyviausi yra Vilniaus ir Kauno klubai, kurie, kaip atrodo, yra ir gausiausi nariais.

Šiame numeryje visas puslapis yra skirtas ir Klaipėdai. Rašoma, kad kovo 10 d. Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazijoje vyko iškilmingas renginys, kuriame su klubo vėliava dalyvavo ir vietiniai klubo nariai, nes tą dieną buvo atidengtas Vytauto Didžiojo biustas. Šiame puslapyje plačiai atžymėti ir Klaipėdos Vytautai — Urbas ir Mogenis, kurie yra pasizymėję Lietuvos karinių jūrų pajėgų karininkais.

Yra supažindinama su naujais leidiniais apie Vytautą Didįjį. Du iš jų vadinasi tuo pačiu vardu — „Žalgirio mūšis“. Vieno autoriu yra Mečis-

lovas Jučas. Tai pataisytas ir papildytas 1990 m. išleistas knygos leidimas. Kitos knygos autorius Romas Masteika ir joje telpa populiarius pasakojimus jaunimui. Trečia knyga vadinasi „Vytautas Didysis“ (autorius Gediminas Isokas). Joje atspausdinta poema apie Vytautą Didįjįo gyvenimo faktus.

Yra įdėtas nekrologas, parašytas Vytauto Jurgačio, apie Vilniaus Vytautų klubo narių kompozitorių, muzikologą docentą Vytautą Bičiūną, kuris palaidotas 1999 m. vasario 3 d. Šiame numeryje telpa du rašiniai pačio Vilniaus Vytautų klubo prezidento Vytauto Tulevičiaus, kuris šių metų pradžioje lankėsi ir Čikagoje bei keliuose kituose JAV miestuose. Apie jo vizitą buvome rašę ir „Draugo“ dienraštyje. Šis svečias iš Vilniaus kalbėjo Cicero lietuvių sekmadieniame subuvime. Aprašyma apie V. Tulevičiaus vizitą Čikagoje kartu su nuotrauka (joje matomas svečias su dr. P. Kisieliu iš „Draugo“ kaip tik randame perspausdintą „Vytauto“ puslapiuose).

Pabaigai norisi atkreipti dėmesį į Ukmergės Vytautų klubo narių užsimojimą skatinti tėvus ir atžalas pavadinti Vytautų vardu. Norėdami paskatinti Vytauto ir Vytautės var-

do populiarumą, susidomėjome dabartiniu mūsų jaunųjų piliečių vardu. Turime pripažinti, kad jis ne tik ne lietuviškas, ne krikščioniškas, bet ir absurdiškas. Daugiausia tai banalių serialų veikėjų vardai bei naujadarai, — rašoma leidinyje.

Šio leidinio reikalavimai klubui, reikia kreiptis prezidento adresu: Vytautas Tulevičius, Žemaitės 1-111, 2019 Vilnius, Lietuva.

Rudens ramybė. Nuotr. Algirdo Grigaičio

APIE LIETUVOS ARCHYVŲ DARBUS

Atkelta iš 3 psl.

Kitais KGB LTSR padalinio ir LTSR vidaus reikalų ministerijos dokumentais gali naudotis mokslinį tyrimą atliekantys asmenys, pateikę Archyvų departamento, Lietuvos Gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro, Vidaus reikalų ministerijos ar Lietuvos mokslo įstaigos vadovo pasirašytą tarpininkavimo raštą.

Su savo baudžiamosiomis ir trėmimų bylomis gali susipažinti buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, o jiems leidus ar mirus — jų šeimos nariai ar kiti asmenys, pateikę dokumentą, liudijantį giminystės ryšį su buvusiu politiniu kaliniu ar tremtiniu, rašytinį sutikimą ar mirties liudijimą.

Buvusios Lietuvos komunistų partijos ir LTSR institucijų pirmųjų skyrių archyvų dokumentais besidomintys gali naudotis pateikę asmens dokumentą.

Leidimą naudotis ypatingosios valstybinio archyvo fondo dalies dokumentais išduoda archyvo direktorius, o, kiliu ginčui, sprendimą priima Archyvų departamento direktorius.

Asmenys gali teirautis informacijos apie save ir savo giminaičius bei gauti archyve saugomų dokumentų pagrindu parengtus pažymėjimus, dokumentų išrašus, kopijas.

— **Ką galėtumėte pasakyti apie Lietuvos archyvų departamento ryšius su užsienio lietuvių bendruomenėmis?**

— Bendravimas su išeivija, kalbant apie archyvų išsaugojimą, kasmet vis gerėja ir tampa dalykiškesnis. Neseniai vykusioje Lietuvos Respublikos Seimo ir JAV LB atstovų komisijos susitikime buvo priimta rezoliucija „Dėl Lietuvos kultūros paveldo išsaugojimo ir tvarkymo“. Tikiuosi, kad bus sudaryta bendra Seimo, vyriausybės ir JAV LB darbo

do populiarumą, susidomėjome dabartiniu mūsų jaunųjų piliečių vardu. Turime pripažinti, kad jis ne tik ne lietuviškas, ne krikščioniškas, bet ir absurdiškas. Daugiausia tai banalių serialų veikėjų vardai bei naujadarai, — rašoma leidinyje.

Šio leidinio reikalavimai klubui, reikia kreiptis prezidento adresu: Vytautas Tulevičius, Žemaitės 1-111, 2019 Vilnius, Lietuva.

Ed. Šulaitis

vanotų Lietuvoje gyvenančių jų korespondentų. Vėliau gavome dokumentų apie dailininką V. K. Jonyną, Ž. Mikšio, rašytoją K. Jurgelionį, B. Gražulio, Č. Grincevičiaus, J. Mikšto, kompozitorių F. Strolis, kultūrininko Valterio Kristupo Banaicio gyvenimą ir kūrybą. Beje, pastarasis perdavė saugoti archyvams DP stovyklų Vokietijoje dokumentus.

Po Nepriklausomybės atkūrimo Vaizdo ir garso archyvai pasipildė šešiais brolių Motuzų filmais („Ten, kur Nemunas banguoja“, „Kodėl mes bėgome“ ir kt.). A. Mikalajūnas atidavė 20 filmų, tarp jų — „Vilniaus išvadavimas“, „Ištraukos iš kino kronikų“. Buvęs Archyvų departamento direktorius Gediminas Ilgūnas iš JAV parvežė Lietuvos prezidento Kazio Griniaus 292 fotodokumentų fondą. Kino dokumentų tyrinėtojas R. Lapas atsiuntė 63 nuotraukas apie aktorį H. Kačinską. Lietuvių visuomenės veikėjas V. Beleckas dovanavo nuotraukų apie lietuviško kino pradininkus brolius Motuzus. Iš Australijos gavome 722 Adelaidės lietuvių radijo laidų įrašus, 45 vaizdajuosius, kuriose užfiksuotas Brisbane gyvenančių lietuvių gyvenimas: dainų ir šokių šventės, vestuvės ir pan. Istorikas V. Tininis dovanavo JAV gyvenančių kolegų V. Nako garso juostoje užfiksuotą A. Štomo mintis apie Lietuvos CK pirmąjį sekretorių A. Snieckų.

Ypač džiaugiamės gauta Kauno radiofono plokštelių siunta. Pasitraukdami į Vakarų, ši archyvą išsivežė Jonas ir Galina Stoniai. 35 metus plokštelių saugojo „Tėvynės garsų“ radijo archyvo direktorius Juozas Stempuzis bei jo žmona Aldona. Prie jų perdavimo į Lietuvos archyvus taip pat prisidėjo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) pirmininkas Vytautas Kamanas, šios bendruomenės atstovas Lietuvoje Gabrielius Žemkalnis, JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė Marija Remienė, Clevelando LB apylinkės pirmininkas Stankus, PLB valdybos Švietimo komisijos pirmininkė Regina Kučienė bei jos vyras Viktoras Kučas.

Politologas Tomas Remeikis ką tik perdavė saugojimui į Lietuvą prieškarinio Vokietijoje bei kitose šalyse buvusių Lietuvos diplomatinio atstovybių originalius dokumentus. Dalis URM dokumentų jau saugomi valstybės archyvuose, tačiau gali atsitikti ir taip, kad anksčiau gautus fondus bus galima papildyti lig tol nežinomais, naujai gautais dokumentais. Parvežus archyvą pradėjo su tikrinimo darbus. Retų ir unikalių nuotraukų dovanoto ALKA, pagaminus kopijas, jos bus perduotos šiam archyvu.

Tai tik keli pavyzdžiai, tad prašau nesupykti tų, kurie praturtino archyvų fondus, bet nebuvo paminėti. Mes esame parengti leidinį, kuriame bus išvardyti visi tautiečiai, perdavę saugoti archyvinis dokumentus Lietuvai.

— **Kokių garantijų suteikiate piliečiams, jei jis, atidavęs dokumentus, pagėdauja apriboti naudojimą jais (pavyzdžiui, jeigu šiuose dokumentuose užfiksuotos artimo žmogaus privataus gyvenimo akimirkos)?**

— Tokį norą besąlygiškai vykdome — tik su jo ar jo įgalioto asmens leidimu tyrinėtojas galės susipažinti su šiais dokumentais. Tai aptariama sutartyje, atiduodant dokumentus į archyvą, kurių perdavimas įforminamas perdavimo — priėmimo aktu, nurodant dokumentų kiekį. Archy-

SKELBIMAI

ELEKTROS ĮVEDIMAI – PATAISYMAI
Turiu Čikagos miesto leidimą. Dirbu užmiesty. Dirbu greitai, garantuoti ir sąžiningai.
773-779-3313
KLAUDIJUS PUMPUTIS

AUTOMOBILIŲ, NAMŲ, SVEIKATOS, IR GYVYBES DRAUDIMAS.
Agentas Frank Zapolis ir Off. Mgr. Aukšė S. Kane kalba lietuviškai.
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Tel. (708) 424-8854
(773) 581-8854

Prie Kėdžių ir 66-tos g-vės išnuomojamas
3 kambarių butas, \$390.
Tel. 708-425-7160.

RIVERDALE AUTOMOTIVE
Transportuojame ir padedame parduoti naudotą auto. Pigiai parduodame išsimokėjimui; remontuojame po avarijų; atstome auto geometriją, užsakome dalis geriausiu kainu, keičiame agregatus.
Skambinti Rimui tel. 708-201-0586.

GREIT PARDUODA

RE/MAX REALTORS
off. (773) 586-5959
home (708) 425-7160
pager (708) 886-4919

RIMAS L. STANKUS

- Greitas ir sąžiningas pataravimas
- Nuosavybių įkainavimas veltui
- Perkame ir parduodame namus
- Pensininkams nuolaida

STASY'S CONSTRUCTION
Stalio darbai, rūšių, vėnių ir virtuvų įrengimas; priestatai; keramikos plytelės; "sidings", "soffits", "decks", "gutters", plokštės ir "shingle" stogai; cementas, dažymas. Turiu darbo draudimą.
S. Benetis, tel. 630-241-1912.

Reklamuojamas
773-585-9500

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ 2000 METŲ!

VISIEMS TAUTIEČIAMS IR VISIEMS LIETUVIŲ TAUTINIŲ KAPINIŲ SKLYPŲ SAVININKAMS LINKI

ČIKAGOS LIETUVIŲ TAUTINIŲ KAPINIŲ VADOVYBĖ — DIREKTORIAI:

Pirmininkas Julius R. Kuzas, vicepirm.

Grozvydas Lazauskas, sekr. Motiejus Batutis, ižd. Hildė Kuzas, direktoriai: Dennis Simėnas, Ramūnas Buntinas, Vytautas Yotka, Emma Petraitis, Robert Sebastian, Rūta Simėnas, Administratorius Saulius Balsys.

(Kapinės įsteigtos 1911 metais.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS KAPINĖS
8201 SOUTH KEAN AVENUE
JUSTICE, ILLINOIS 60458-1720

vas, sutvarkęs dokumentus, suformuoja bylas, jas aprašo ir sudaro apyrašą. Galui pažymėti, kad mes archyvuose turime dienoraščių, kurių per 10 metų nėra atvertę ne tik tyrinėtojai, bet ir archyvo darbuotojai — tokia buvo juos dovanojusio ir mumis patikėjusio žmogaus valia.

— **Pagal Lietuvos Respublikos Archyvų įstatymą departamentas ir jam pavaldžios įstaigos gali teikti mokamas paslaugas. Gal galėtumėte pasakyti kokios tai paslaugos?**

— Populiariausios archyvų paslaugos — genealoginiai tyrimai, metrikinių, turtinių, socialinių dokumentų paieška. Daugiausia minėtomis paslaugomis domisi užsienyje gyvenantys prieškarinio Lietuvos piliečiai, tačiau vis daugiau atsiranda ir norinčių žinoti savo šaknis Lietuvoje. Archyvo darbuotojai pasirėngę padėti, tik reikia žinoti, kad istoriniai tyrimai yra sudėtingas ir didelio kruopštumo reikalaujantis, ilgai trunkantis darbas. Pasiūta, kad pareiškėjas, tikėdamasis sulaukti kilmingos praeities patvirtinimo, gauna atsakymą visiškai priešingą nei tikėjosi ir smarkiai nusivilia.

— **Galbūt norėtumėte ką nors papildomai pasakyti, ko dar nepaklausiau, ar tiesiog kreiptis į mūsų skaitytoją?**

— Norėčiau pakartoti, kad tauta gyva, kol geba išsaugoti savo kultūrą, istoriją, identitetą. Lietuvos tauta gyva, nes ji išsaugojo savo kultūrinę palikimą, kalbą. Jos šimtmečių istorijos šaltiniai saugomi patikimose valstybės archyvų, mokslo įstaigų saugyklose.

Dabar yra tas laikas, kai galime pasirūpinti ne tik šių dienų valstybės gyvenimo dokumentų išsaugojimu ateities kartoms, bet pasistengti surinkti po kruopelytę praeitį. Dar galime surinkti skaudžią šio šimtmečio Lietuvos istoriją menančius liudininkus. Lietuvos išeivijos sunkiai išsaugoti ir sukaupiti dokumentai ir būta tie liudininkai, kurie papildytų Lietuvos istorijos paveldą, būtų nauji šaltiniai moksliniams istoriniams tyrimams.

Kviečiu mielus tautiečius įsijungti į duomenų apie išeivijos archyvus rinkimo darbus, padėti platinti ir pildyti Lietuvos archyvo departamentą parengtas anketas. Surinkti duomenys sudarys galimybę bendru sutarimu pasirūpinti reikšmingų tautos istorijai ir kultūrai archyvų išsaugojimu.

MOKSLAS IR NAUJOSIOS TECHNOLOGIJOS

DR. ALGIRDAS V. KANAUKA

Greitai kintanti ir įtempta, o neretai ir dramatiška, šiuolaikinio pasaulio įvykių dinamika verčia įdėmiau gilintis ir mąstyti apie realias artėjančio XXI amžiaus galimybes bei perspektyvas. Juo labiau, kad naujojo amžiaus pradžią žymi ne tik ryškus geopolitiniai pokyčiai, bet ir nuolat didėjanti mokslo bei naujųjų technologijų įtaka visai civilizacijai.

Akivaizdu, kad jų įtakos glūdi šiandieninėje, dar XX amžiaus tėkmėje, kurioje mokslas ir naujosios technologijos sukūrė fundamentalius išpažindingo žmonijos proveržio ir kosmosą pamatus, o kartu išugdė ir milžinišką šiuolaikinių supervalstybių karinę-techninę galią bei ideologinius jų gynybinės politikos principus.

Naujosios gynybos doktrinos padėjo įteisinti ir pagrįsti politinę atsakomybę dėl to, kad valstybės neliktų bejėgės kritiniu momentu, o juo labiau, kylant tarptautinei įtampai ar net tiesioginės intervencijos grėsmė. Tačiau paskutiniai šiais šio neramaus amžiaus dešimtmeciais, kartu su gynybiniais ar karinio potencialo didinimo rūpesčiais, atsirado pavojus, kad milžiniškas ginklų arsenalas ir supergalingos branduolinio naikinimo priemonės gali tapti nekontroliuojamos pasaulinių geopolitinių jėgų ir interesų sandūroje.

Šiuo metu demokratinių pasaulio valstybių žiniasklaidoje vis dažniau skamba raginiai, kad patys mokslininkai ir inžinieriai — naujųjų technologijų kūrėjai, turėtų imtis didesnę pilietinę, bendrą žmogiškos atsakomybės dėl masinio naikinimo priemonių arsenalų ~~jo galimybę panaudojimo pasekmių~~, kurios XXI amžiuje sukeltų pasaulinio masto katastrofas. O precedentu, formuojant šią naująją visuotinę atkomybės strategiją, tapo paties genialiojo Albert Einstein sąžinės priekaištai, išsakyti yiešai dėl to, kad pats savo rankomis išleido „atominį džiną“ nevaržomai klijoti po pasaulį. Net ir vienas pirmųjų Manhattan projekto (apie jį rašysiu žemiau) iniciatorių, dr. Leo Szilard vėliau, ir per vėlai, pasidare to projekto priešininku bei stabdytoju, nes turėjo tam tikrų vertybinių abejonių dėl jo pastangų pasekmių žmonijai.

Naujasis reikalavimas remtis bendražmogiškais vertybėmis, kontroliuojant mokslinį technologinį žmonijos potencialą yra visiškai nauja istorinė pastanga, nes visa dramatiška XX amžiaus patirtis buvo pagrįsta visiškai priešinga, t.y. beatodairiška mokslininkų pajungimo ir net tarnavimo politikams strategija. Dabar tokie samprotavimai ne tik vis labiau atmetami, bet prieš juos auga aktyvi opozicija. Kadaiise buvo sakoma, kad mokslas nesuinteresuotas vertybėmis, bet tik mėgina aiškinti fenomenus. Panašiai buvo sakoma, kad politikoje vyrauja interesai, o ne moralinės pažiūros. Klasikiniu tokio baudžiavinio mokslininkų ir naujųjų technologijų kūrėjų išnaudojimo pavyzdžiu buvo tapusi Trečiojo Reicho Vokietija, kur psichopatinis valstybės vadovas — Adolfas Hitleris — vienvaldiškai formavo klaidingą ir net pražūtingą gynybinę strategiją, reikalaujamas vien aklo paklusnumo. Nors aukštą profesionalumą įgiję, vokiečių mokslininkai ir technologai — inžinieriai buvo pradžėje vykdyti savarankiškus atominio ginklo tyrimus, tačiau karo pradžioje A. Hitleris sumažino jų finansavimą, nes suabejojo jų tikimybe. Antra vertus, tai buvo visos žmonijos laimė, kad A. Hitleris nekreipė dėmesio į mokslininkų bei technologų patarimus karinės-techninės strategijos srityse, didinti karo aviacijos reaktivinių naikintuvų gamybą kovai su sąjungininkų oro pajėgų dominavimu Vokietijos erdvėje. Užuo to, atmetęs savųjų specialistų rekomendacijas, A. Hitleris įsakė didinti bombonešių gamybą, nes, jo manymu, visagaliame reichiui reikėjo bombonešių, kurie galėtų naikinti sąjungininkus ir tuo atkeršyti už Vokietijos pramonės bei miestų naikinimą. A. Hitlerio užsipyrimą labai įdomiai aprašė generolas Adolf Galland savo knygoje, „Pirmieji ir paskutiniai“, kurioje dokumentais užfiksuotas ir žymiausių Vokietijos karo ekspertų bei technologų vilčių žlugimas, bandant fiurerį įkalbėti gaminti vėliausios reaktivinių lėktuvų konstrukcijos naikintuvus, kurių pagalba būtų galima veiksmingai nusilpninti

Lietuvos Seimo rūmuose po Lietuvių Chartos 50 metų sukakties paminėjimo. Iš kairės: Juozas Ardys, PLB pirmininkas Vytautas Kamantas, Lietuvos Seimo pirm. Vytautas Landsbergis, garbės konsulė Clevelande Ingrida Bublienė ir LB komisijos prie Seimo pirm. Liūda Rugienienė.

sąjungininkų pajėgumą, tiesiant bombonešių skrydžius virš Vokietijos. Tam pritarė ir genialusis vokiečių konstruktorius Willy Messerschmidt, tačiau A. Hitlerio užsispyrimas buvo didesnis.

Kitoje totalitarinėje dvidešimto amžiaus vidurio imperijoje — SSSR — aukščiausios kvalifikacijos specialistai taip pat buvo nušalinti nuo valstybinių ir gynybos reikalų sprendimų. O dažniausiai mokslininkai bei naujų technologijų išradėjai buvo izoliuojami savo įslaptintose darbo vietėse, kuriose visa veiklos programa buvo vykdoma, griežtai laikantis komunistų partijos ir gynybos ministerijoje suformuluotų dogmų. Taip pat klasikiniu mokslininko kūrybinės energijos ignoravimo atsilikusioje politinėje SSSR sistemoje tapo išn. Ufimcevo istorija, kai jis sukurė radaru sunkiai susekamu lėktuvu teorinius pagrindus. Sovietiniai biurokratai jo pasiūlymus išjuokė, nepajėgdami racionaliai įvertinti net savo pačių išleistų nurodymų, skatinančių išradėjus. Žinoma, inž. Ufimcevo sumanymą (taip kaip ir patį Ufimceva, kurį įdarbino) labai greitai pasisavino JAV Lockheed firmos vadinas „Skunk Works“ — „Seškų landos“ skyrius, vykdamas slaptus aviacijos projektus. Jame dirbantys inžinieriai išpūdingas šios naujosios technologijos galimybes pateikė Kongreso bei karo aviacijos vadų vertinimui ir šių bendrų pastangų dėka JAV arsenale atsirado viaduklinis („nematomas“) kovos lėktuvas, kurio sukonstravimo principai įtakoję ne tik šalies gynybos politiką, bet ir Balkanų karo eigą.

Tačiau šiandieninėje Rusijoje padėtis šiuo metu keičiasi,

atsiradus jau savarankiškiems moksliniams institutams ir konstruktorių biurams, tiesiogiai nepriklausantiems ministerijoms ir politinėms institucijoms. Tai gali išvaduoti Rusiją nuo jos pačios užsiauginto vergystės jungo.

Butina pabrėžti, kad tradicinės demokratijos valstybėse mokslininkų ir technologų dalyvavimas, kuriant gynybinius strateginius principus, buvo tolygiai augantis. Ypač pokario metais pagilėjo demokratinės visuomenės suvokimas, kad mokslininkai ir technologai, būdami naujų ginklų pasaulyje panaudojimo ir jų poveikio ekspertais, tuo pačiu priartėja ir prie politinių sprendimų formavimų. Savo ruožtu, šis priartėjimas suteikia jiems galią įtakoti strategijos kūrimą, grėsmių analizę, mūšio valdymą, globalinius ir kosminius ryšius bei daugelį kitų sričių, kurios lengvai persipina gynybos ir valstybės politikoje apskritai. Reikšminga mokslo ir technologijos būrėjų įtaka pasireiškia jau per Atarąjį pasaulinį karą, kuriant atominės bombos vystymo ir panaudojimo strategiją, tokią, kaip žymusis Manhattan projektas, kurį čia verta trumpai aptarti. Juo labiau, kad šis projektas pirmą kartą išvedė mokslininkus ir technologus į politikos kūrimo meną ir padėjo pagrindus JAV ginklų įsigijimo procesams, gyvuojantiems iki šiol.

1939 m. kai kuriems žymiesiems mokslininkams kilo nauja mintis — faktas, kad uraną — 235 galima suskaldyti ir sukelti grandininę reakciją, atpalaiduojančią milžinišką energiją ir tokiu būdu įgalinančią sukurti galingus ginklus. Mokslininkai, pabėgę iš Europos, galvojo, kad Hitleris šioje srityje deda daug pastangų, kurios, sėkmės atveju, leistų jam valdyti pasaulį. Dr. Leo Szilard, vienas pabėgėlių, žinojo faktų, kad vokiečių mokslininkai Kaizerio Vilhelmo institute Berlyne sėkmingai suskaldė urano atomą ir suprato to reikšmę. Dr. Szilard pamėgino sudominti JAV vyriausybę galimybe pritaikyti šį atradimą karinėje srityje ir tuo padėti sąjungininkų pajėgoms kare. Jis įtikino dr. Albert Einstein parašyti prezidentui Franklin D. Roosevelt laišką, raginantį, kol nevelu, inicijuoti JAV pastangas šioje srityje. Prezidentas Roosevelt ir jo patarėjai iš pradžių reagavo į tai labai skeptiškai, bet vėliau pripažino, kad tokio pasiūlymo ignoravimas būtų nepateisinama rizika. Buvo dedamos didelės pastangos, pavadintos Manhattan projektu, kurio kulminacija buvo karo su Japonija baigtis. Tokių mokslininkų ir technologų, kaip Vannevar Bush, Robert Oppenheimer, Enrico Fermi, Edward Teller vardai yra tvirtai susieti, ne tik su moksliniais tyrimais, bet ir su politinėmis ir gynybos politikos sprendimais. Kai kurie netgi dalyvavo, parenkant atominę

bombos taikinius — miestus Japonijoje.

Po II pasaulinio karo ir sovietams pradėjus naudoti branduolinio ginklo galimybes, po to paleidus palydovą (Sputnik) ir tarpžemynines raketas, mokslininkai ir technologai tapo gynybos sprendimų proceso priimtina dalimi. Wernher von Braun, Hermann Oberth, Kelly Johnson yra tik keletas iš ilgo garsaus sąrašo.

Išrinkti ir paskirti politiniai atstovai pamatė, kad mokslininkų ir technologų dalyvavimas yra reikalingas, kai jie susidūrė su problemomis nebūtinai karinėmis, reikalaujančiomis specialių techninių ir mokslinių žinių, kurių patys politikai dažnai neturi. Jie turi pasikliauti ekspertais, apibūdindami problemas, suformuojant alternatyvas ir rekomenduojant sprendimus. Tokių alternatyvų ir rekomendacijų poveikis dažnai nenumatytai peržengia mokslo ir technologijos ribas ir paveikia gynybą, užsienio politiką, ekonomiką ir visuomenę apskritai. Tai tik patvirtina teiginį, kad problemos nebūna izoliuotos, jos viena su kita susijusios, sąveikauja ir tokiu būdu reikalauja sisteminio požiūrio, ieškant sprendimų.

Amerikiečių spaudoje, televizijoje, filme bei literatūroje buvo pastebėta didėjanti nuomonė, kad mokslininkai ir technologai igavo daug įtakos gynybos politikos formavimui. Pavyzdžiui, „Žvaigždžių karo“ projektas buvo sukurta mokslininkų ir technologų iniciatyva, kuri turėjo didelę įtaką prezidentui Roland Reagan. Polemika žiniasklaidoje prasidėjo nuo to, kada buvo pastebėta, jog mokslininkai ir technologai, nors neturėdami jokio rinkėjų mandato ir nebūdami išrinkti kokiems politiniams nuosprendžiams daryti, smarkiai paveikė krašto politikos kryptį. Atseit, jie turėjo daug galios padaryti įtakos politikų nuosprendžiams, tačiau be rinkėjų suteiktų įgaliojimų, duodančių tik išrinktiems politikams teisę disponuoti tokiais dalykais. Šitame tyrime buvo bandoma nustatyti ar tas vaidmuo tikrai pasikeitė su laiku, t.y. po I ir II pasaulinių karų, vėliau per šaltąjį karą ir per 1990-uosius. Buvo bandoma prognozuoti, koks tas mokslininkų ir technologų vaidmuo galėtų būti XXI amžiuje.

O koks jų ryšys su Lietuva? Gal vertėtų save paklausti, ar Lietuvos mokslininkai ir technologai turi kokios įtakos ir krašto gyvenimą, jos vertybes, kultūrą? Ar turi balsą jos politikos, ekonomikos ir technologinės strategijos formavimui? Ar drįsta tą balsą išreikšti? Kokie yra santykiai ir ryšiai tarp mokslininkų, technologų, akademikų ir valstybės politikų, biurokratų ir valdininkų Lietuvoje? Kokios ir kieno nuomonės vyrauja šiuo atžvilgiu? Ar Lietuvai svarbus yra mokslininkai, technologai ir iš viso mokslo raida? Vilniaus

DRAUGAS, 1999 m. gruodžio 8 d., trečiadienis

5

universiteto rektoriaus, profesorius Rolando Pavilionio, rugsėjo 1-os dienos proga išreikštos mintys daro išpūdį didelio stygio šioje srityje: mes rūpinamės daugiau įvairių biurokratinių žinybų pastatų dailinimu ir reprezentacija negu griūvančių mokyklų tvarkymu, daugiau krepsinio žaidynėmis ir politinio elito orumo stiprinimu, negu universitetais, kultūra ir mokslais, žmogui draugiška technologija.

Uzsienio organizacijos techninei pagalbai, pavyzdžiui naftos, oro erdvės kontrolės, karybos bei finansų organizacijos savo intelektualiniais ir technologiniais ištekliais išsprendžia mūsų problemas. Mes lyg tik turim užsirašyti jų rekomendacijas ir jas vykdyti. Kūrybiškai, racionaliai, t.y. moksliškai, ir galvoti lyg ir nebereikia. Biurokratai nustato pirmumus pagal didžiųjų užsienio valstybių rekomendacijas ir jiems naudingas politines motyvacias. Mums belieka tik tranzito tvarkymas, turistų aptarnavimas, buhalterije ir vykdymas jau kitur sukonstruotų procesų tvarkaraščio. Visą kitą energiją galime pašvesti sportui, teatrui, pasimėgauti gastroliuojančiais muzikantais ir dainininkais, minėjimais ir šventėmis. Be jokios abejonės, daugiausia energijos — dvasinės ir protinės sunaudojama politinėms tarpusavio rietėnoms ir kovoms. Dėl to ir gausiai bergždžių ginčų dėl stabų garbinimo, dienos laiko valandų stumdymo, politikų orumo ar jo stokos ir žiniasklaidos koneveikimo.

Kadaiise Lietuvos mokslas ir technologija buvo vertinami, bent rytuose. Mes sugebėjome prisidėti ir prie kosminių technologijų, ir fundamentalių mokslų vystymo. Gal kažkur mūsų mokslininkai ir technologai prarado vadeles? Ar tai jų, ar kieno nors kito, kaltė ir neapdairumas? Gal mokslas ir technologija ne mūsų talentų lygtyje? Gal reikėtų pradėti nuo pradinųjų dalykų ir atsikovoti prarastą įtaką? O geriau pasisvalgyti, galima teigti, kad galimybių yra, situacija ne beviltiška. Pavyzdžiui, Vilniaus universiteto bei Mokslų akademijos darbuotojų pastangomis Lietuvoje, turinčioje gilią lazerines tradicijas, susiformavo aukštųjų technologijų pramonės šaka — „Šviesos technologijos“. Lietuviški lazeriai šviečia visame pasaulyje. Lietuvoje pagamintų lazerių vartotojus galima būtų suskirstyti į dvi dalis. Didžioji dalis — mokslininkai. Tai įvairūs Europos, Amerikos, Japonijos, Australijos universitetai, tyrimų centrai, kaip Institute for Atomic and Molecular Physics (FOM), Netherlands, Royal Institute of Technology Sweden, National Institute of Metrology Japan, National Institute of Standards USA. Kita nemaža dalis lazerinių prietaisų vartotojų yra medicinoje. Yra kontraktų ir su NATO. Per paskutinių dešimtmetį pasaulio aukštos technologijos lazerių rinkoje parduota arti 200 lietuviškų lazerių. Galime drąsiai teigti, kad lazerių technika ir šviesos technologijos tapo sparčiai besivystanti valstybinės pramonės aukštųjų technologijų šaka. Dėl to aukštųjų technologijų, kaip įtvirtinančio ekonominį suverenitetą faktoriaus, pletra Lietuvoje turi tapti valstybės pirmenybe. Tai tik galimų žingsnių pavyzdžiai aukštosios technologijos skatiniai. Jei galim ten, tai kodėl ir ne kitose srityse — humanitariniuose, juridiniuose, ekonominiuose ir politiniuose moksluose?

Lygiagrečiai yra vystomi puikūs ryšiai su Vakarų Europos lazerių akademikais, technologais ir pramonininkais ir tuo įgyjama intelektualinės savitvardos užsienyje bei savo visuomenėje. Tik negalima pamiršti, kad mokslas, technika ir jų propaguotojai negali atsisukti ir būti izoliuoti nuo to, kas darosi krašte. Jie turi aktyviai įtakoti savo intelektualinius sugebėjimus ir iš to kylančių autoritetu krašto politinį, gynybinio, socialinio ekonominio bei kultūrinio gyvenimo raidą. Tam turi būti sudarytos sąlygos, o ne kliūtys. Negalima leisti, kad „homo politicus“ vyrautų virš „homo sciencius“. Politika yra per svarbi, kad ją būtų galima palikti vien politikams. Negalima sakyti „nieko nepadarysi, taip jau yra, čia Lietuva“. Tokie posakiai ir jų dažnas kartojimas reiškia nepilietišumą. Tai vergo mentalitetas. Civilizuotose kraštuose pilietis visuomet jums įrodo, kad jis turi galimybes išreikšti savo poreikius politikams asmeniškai ar kaip interesų grupės narys ir tuo daryti įtaką. Mokslininkai ir technologai ten turi didelę įtaką politinių sprendimų formavimui. Tam reikalui, pvz. prie JAV Kongreso, veikia organizuotų analitikų štabai ir intelektualinių indėlių duoda galvojimo rezervuarai. Racionaliai ir kompetentingai sprendžiama ne tik įvairios iškilusių problemų alternatyvos ir ieškoma klaidos, kurie turėtų būti keliami. Lietuvoje mokslininkai ir technologai neturėtų lankstytis politiniams biurokratams, kurie pamiršta, kad jų misija yra tarnauti valstybei ir jos piliečiams, o ne vyrauti ir parazituoti. Reikia daugiau mokslininkų ir technologų, kurie prisidėtų ir prie kosminių technologijų, ir fundamentalių mokslų vystymo. Gal kažkur mūsų mokslininkai ir technologai prarado vadeles? Ar tai jų, ar kieno nors kito, kaltė ir neapdairumas? Gal mokslas ir technologija ne mūsų talentų lygtyje? Gal reikėtų pradėti nuo pradinųjų dalykų ir atsikovoti prarastą įtaką? O geriau pasisvalgyti, galima teigti, kad galimybių yra, situacija ne beviltiška. Pavyzdžiui, Vilniaus universiteto bei Mokslų akademijos darbuotojų pastangomis Lietuvoje, turinčioje gilią lazerines tradicijas, susiformavo aukštųjų technologijų pramonės šaka — „Šviesos technologijos“. Lietuviški lazeriai šviečia visame pasaulyje. Lietuvoje pagamintų lazerių vartotojus galima būtų suskirstyti į dvi dalis. Didžioji dalis — mokslininkai. Tai įvairūs Europos, Amerikos, Japonijos, Australijos universitetai, tyrimų centrai, kaip Institute for Atomic and Molecular Physics (FOM), Netherlands, Royal Institute of Technology Sweden, National Institute of Metrology Japan, National Institute of Standards USA. Kita nemaža dalis lazerinių prietaisų vartotojų yra medicinoje. Yra kontraktų ir su NATO. Per paskutinių dešimtmetį pasaulio aukštos technologijos lazerių rinkoje parduota arti 200 lietuviškų lazerių. Galime drąsiai teigti, kad lazerių technika ir šviesos technologijos tapo sparčiai besivystanti valstybinės pramonės aukštųjų technologijų šaka. Dėl to aukštųjų technologijų, kaip įtvirtinančio ekonominį suverenitetą faktoriaus, pletra Lietuvoje turi tapti valstybės pirmenybe. Tai tik galimų žingsnių pavyzdžiai aukštosios technologijos skatiniai. Jei galim ten, tai kodėl ir ne kitose srityse — humanitariniuose, juridiniuose, ekonominiuose ir politiniuose moksluose?

Dabar reikia ryžto ir drąsos veikti pagal savo įsitikinimus, tuo paveikiant tuos, kurie sėdi aukštos kėdės, tačiau dažnai yra intelektualiai atsilikę nuo pilietinės sąmonės žmonių, kuriems bando vadovauti.

Etnokosmologijos muziejus ir Molėtų observatorija, bet karvutė labiau domisi žalia žole kaip planetomis... Nuotr. V. Kapočiaus

PROFESORIAUS JUSTINO PIKŪNO TĖVIŠKĖJE

DR. ALDONA VASILIAUSKIENĖ

1920 m. sausio 7 d. Miroslove (Alytaus raj.) Anglės Radzevičiūtės ir Baltramiejaus Pikūnų šeimoje gimęs kūdikis buvo pakrikštytas Justino vardu. Baigęs Marijampolės Marijonų gimnaziją bei pasimokęs universitete (1943 m. kovo mėnesį vokiečių okupacinė valdžia jį uždarė), grįžtant frontui ir artėjant antrajai sovietinei okupacijai, Justinas Pikūnas skaudama širdimi 1944 m. rugšėjo 18 d. paliko Lietuvą — pasitraukė į Vakarų. Sunkiomis sąlygomis studijavo Miuncheno Maximilian-Ludwig universitete, Psichologijos institute, 1949 m. gaudamas daktaro vardą filosofijos specialybėje. Vėliau žinias gilino Prancūzijoje — Sorbonos universitete ir Politinių mokslų institute Paryžiuje.

1950 m. pabaigoje atvykęs į Ameriką praėjo konkursą ir pateko į tėvų jėzuitų globojamą Detroito universitetą. Čia greitai kilo pedagoginiais laiptais, o 1961 m. jau buvo suteiktas aukščiausias profesūros laipsnis. Po 36 darbo metų universitete, susilpnėjęs sveikatai, išėjo į pensiją. Jam buvo suteiktas emerito titulas.

1977 metais — po 33 metų — profesorius galėjo aplankyti Lietuvą, pabuvoti gimtinėje, susitikti su dar gyvais, Sibire iškentėjusiais, vyresniu broliu Antanu ir seserimi Sofija, kitais giminačiais.

Visą gyvenimą išeivijoje prof. Justinas Pikūnas ne tik pedagogine, bet ir moksline veikla, plačia visuomenine darbuote garsino Lietuvos vardą, skelbė sunkią okupuotos tėvynės padėtį, tikėjo Lietuvos laisve ir dėl jos kovojo. Todėl nuo 1992 m. rudens pradėjo dirbti Lietuvos aukštosiame mokyklose (Kaune, kurį laiką dirbo Vilniuje bei Klaipėdoje), perteikdamas savo — užsienio psichologų aukštai vertinamo mokslininko ir pedagogo — patirtį.

2000-ieji metai — jubiliejiniai metai kiekvienam tikinčiajam. Prof. J. Pikūnui, savo

darbuose akcentuojančiam tikėjimo svarbą, jo būtinumą kaip jaunimo auklėjimo pagrindą, šie metai — dvigubas jubiliejus: sausio 7 d. jam sueina 80 metų. Tad jubiliejui rengiamasi iš anksto. Apie būsimą renginį Miroslove su Švč. Trejybės bažnyčios klebonu Antanu Matusevičiumi kalbėjo šio straipsnelio autorė ir Jadvyga Damušienė, apgailestaudama, kad jubiliejinėje šventėje negalės dalyvauti, mat ji su profesoriumi Adolfu Damušiu tuo metu būsianti Amerikoje. Tačiau jos išankstinis atvykimas į Miroslavą, prof. J. Pikūno gimtinę — tai vienos šeimos pagarba kitai, juolab, kad Pikūnų ir Damušų šeimos bendrauja jau ne vieną dešimtį metų.

Kun. A. Matusevičius viešnioms aprodė Švč. Trejybės bažnyčią. Buvo apžiūrėti profesorius tėvo Baltramiejaus Pikūno suprojektuoti ir bažnyčioje pastatyti mediniai įviji — sukamieji laiptai, vedantys prie vargonų. Aplankytas medinis, kažkada Miroslove buvęs, gana didelis profesorius vaikystės namas — dabar jis tarsi senas, prislėgtas metų naštos, pavargęs ir sulinkęs, tik gėlės languose rodo gyvybės ženklus...

Artėjant Vėlinėms, žmonės iš visur skuba prie savo artimųjų kapų. J. Damušienė su šio straipsnio autore, lydimos parapijos klebono A. Matusevičiaus, pabuvo Miroslovo kapinėse — pasimeldė prie profesorius tėvų kapo: tėvas mirė, Justinui mokantis Marijampolės Marijonų gimnazijoje, o motina nesuspejo sulaukti parvažiuojančio sūnaus (sovietinė valdžia neišleido „neaiškios asmenybės“ — pasauliui žinomo mokslininko, neleido aplankyti sunkiai sergančios motinos), atvykęs į Lietuvą, profesorius nusilenkė visai nesenai supiltam motinos kapui.

Trečius metus Miroslovo parapijoje besidarbuojantis, jaunas kunigas A. Matusevičius pilnas jaunatviškos

Tai tik dalelė milžiniško sudėtinio choro, atlikusio programą sukaktuvinių „Draugo“ metų užbaigtuvių koncerte lapkričio 28 d. Mother McAuley auditorijoje. Nuotr. Jono Kuprio

ŠVENČIANT PRAEITĮ, KURIANT ATEITĮ

Lietuvos istorijos šviesoje 90 metų — tik lašas jūroje. Tačiau lietuvių išeivijos istorijoje — tai palyginti ilgas laiko tarpas. Ne visada ir vieno žmogaus amžiaus užtenka švesti tokį gražų jubiliejų.

Daug vandens nutekėjo per šiuos 90 metų. Keitėsi sistemos, valdžios, keitėsi ir žmonės. Matėme pakilimus ir nuosmukius, matėme žmonių vargą ir depresiją, matėme socialinį ir ekonominį nepatekėjimą. Tačiau „Draugo“ dienraštis burtė būrė aplink save šviesiausius išeivijos protus, išlaikydamos tautines tradicijas, puoselėdamos lietuvišką žodį, ugdydamos ir skiepydamos meilę tautai bei diegdamos neišsenkantį patriotizmą lietuvių išeivijos tarpe.

Šių metų lapkričio 28-tą dieną Mother McAuley gimna-

zijos auditorijoje gausiai susirinkę lietuviai paminėjo garbingą „Draugo“ dienraščio 90-ties metų sukaktį. Ta proga buvo surengtas jubiliejinis koncertas, kuriame dalyvavo „Volungės“ choras iš Toronto, „Exultate“ — iš Clevelande bei „Dainavos“ ansamblis iš Čikagos. Koncertą suorganizavo ir padėjo paruošti „Draugo“ leidėjų valdybos pirmininkė Marija Remienė. Jungtiniam chorui dirigavo atskirų chorų vadovai — Rita Kliorienė, Dalia Viskontienė ir Darius Polikaitis. Programoje — B. Kutavičiaus, S. Šimkaus, V. Juozaičio, B. Dvariono dainos pagal Justino Marcinkevičiaus, M. Kartausko, S. Gedos bei Vydūno eiles. Taip pat girdėjome atliekant Psalmę iš chorų bažnytinio repertuaro. Koncerto pabaigoje „Aleliuja“ pa-

gal G. Handelio muziką nuskaubė kaip himnas gyvenimui, ateičiai ir šviesai.

Susijungę į vieną darnų vietą visi trys chorai — dažni lietuvių Dainų švenčių dalyviai — savo nepakartojamą repertuarą bei dainų ir muzikos įvairovę užkariavo visą tuo metu susirinkusią auditoriją. Salėje vyravo iškilinga ir pakili nuotaika.

Ypač reikšminga, jog šį jubiliejų „Draugo“ dienraštis švenčia naujojo tūkstantmečio išvakarėse. Šiame koncerte muzika, susiliejusi su eilėraščių ir psalmių posmais, nuvilnijo, įžiebėdama skaisčią ugnį atšvęsti gražią praeitį bei kurti naują ir šviesią ateitį.

Miglė Tauragytė

JERUZALĖ RUOŠIASI KALĖDOMS

Jeruzalėje krikščionys ir žydai pagaliau sutarė kaip atšvęsti Kalėdų šventes. Izraelyje viešbučių prieangiuose bus draudžiamos kalėdinės eglutės bei kryžiai su Nukryžiuotuoju, nes tai įžeidžia žydus — taip aiškino Izraelio vyriausias rabinas. Kryžiai „prieštarauja žydų tikybai“, tad „žydams draudžiama“ matyti kryžių su nukryžiuotu Kristumi arba Kalėdų eglutę. Kadangi spėjama, kad žymiai daugiau krikščionių piligrimų atvyks šiemet negu praeityje, Kalėdos turės būti atšvęstos už uždarytų durų, ne viešai.

Daugiau keblumų sudarė Kočių vakaras ir Naujųjų metų išvakarės, pasitaikančios penktadienį vakare — žydų šventadienį. Taigi, viešbučiuose nebus leidžiama muzika, nes „muzika, naudojant mikrofonus... yra Sabbath išniekinimas“ — aiškino rabinas.

Viešbučiai sutiko laikytis nurodymų, nes rabinai jiems

BANDYMAI IR MILIJONAI

VYTAUTAS VOLERTAS

Iš praeities

Studijų pradžioje (1939 m. rudenį) Kaune artimiausiai bendravau su alytiečiu Biliu Čiurlioniu, klasės draugu ir korporantu. Jo padėtis buvo geresnė už manąją. Dėdė Stasys Čiurlionis, inžinierius, Kauno IV gimnazijos direktorius, modernių triaukščių namų savininkas Parodos gatvėje, Biliui leido veltui gyventi kiemė esančiame sėdėliukely. Ten būdavo drėgna ir šalta, truko šviesos, tačiau nelijo ir vėjas neraižė veidų. Čiurlionio tėviškė taip pat buvo gausiau apdovanota. Biliui užteko duonos, lašinių, sviesto, net vienas kitas litas iš Džakijos į Kauną klupdamas atkeliaudavo.

Man buvo sunku — nei sviesto, nei lito. Iš ateitininkų gaunamos mėnesinės paramos (60 Lt) turėjau į ateities laimę statyti visus tiltus. Lužinėjo mano tilčiukai.

Panašiai vargo ir kitas korporantas, Antanas Živatkauskas, statybos inžinerijai ruošti VDU atvykęs iš Kėdinių. Aukštokas, tamsiai garbanotais plaukais, patrauklus ir malonus. Baigiantis pirmiems mokslo metams, abu sutarėme ieškoti kokios išeities ir nuėjome į Lietuvos banką prašyti tarnybų. Antaną — stebėtina! — priėmė, o mane pavarė. Gal padėjo jo ūgis, gal laimė.

Čia baigėsi visos linksmybės, nes už poros savaitių Lietuva okupavo rusiškai ir mongoliškai kareiviškai. Vargingai jie atrodė, nežinojo kodėl, kur ir kokią kapitalizmą sutruškindami atvyko. Ir traukino. O įvairūs snieukai, cvirkos, paleckiai, vėnclovos ir salietės jiems nurodinėjo, ką pirmiausia reikėjo griebti. Kauno studentija patamsiukais plūso. Tik labai mažai kas iš mūsų korporacijos („Grandies“) nebuvo išsijungę į pagrindinį darbą. Pasitikėdami vienas kitu, platinome draudžiamus leidinius, jungėmės į trejukes, pagaliau net grupavomės, kam ir kur atsirasti lemtingu atveju. Bičiulis B. Čiurlionis du kartus driso 1941 metų kovo — balandžio mėnesiais su žinėmis slapta atsidurti Vokietijoje. Chemijos instituto vadovas plk. dr. Vėbra slapta kaupe ginklus, ypač padedant

chemikui Edmundui Binkiui. Mane savo kieton globon pasiėmė NKVD ir apgyvendino už užraktų. Antanas Živatkauskas, vos sulaukęs 20 m. amžiaus studentas, sukilimo prieš SSSR laiku (1941.06.24) žuvo Kauno senamiesty. Bėgo į jam paskirtą atsparos tašką (užimti prezidentūros), jį su laikė rusų kareiviai, rado ginklą ir vietoje nušovė. A.a. Antanas Živatkauskas buvo iškilmingai palaidotas, kaip ir keltos dešimtys kitų Kaune žuvusių jaunuolių. Visoje Lietuvoje šis sukilimas pasiėmė apie 2,600 gyvybių. Tai daugiau aukų kaip Nepriklausomybės kovų metu 1919-1923 metų laikotarpy.

Už gyvenimą

Kodėl tie jauni vyrai, daugiausia vargingų šeimų nariai, studijomis grindę ateities viltis, rizikavo gyvybėmis, didžiausiu jų turtu? SSSR okupacija ir jau tada spėtas pažinti bolševizmo siautėjimas buvo jiems atėmė bet kokias ateities viltis. Sukilimas — tai kova už asmeninį laisvę, už gyvenimą ir, žinoma, už Lietuvos nepriklausomybę. Sukilimą iššaukusi panika, ypač bolševizmo nešamas nužmogėjimas, ateities dešimtmečiais parodė net bjauresnį veidą, kaip tada spėta ir manyta, ne-leido taikytis prie okupacijos.

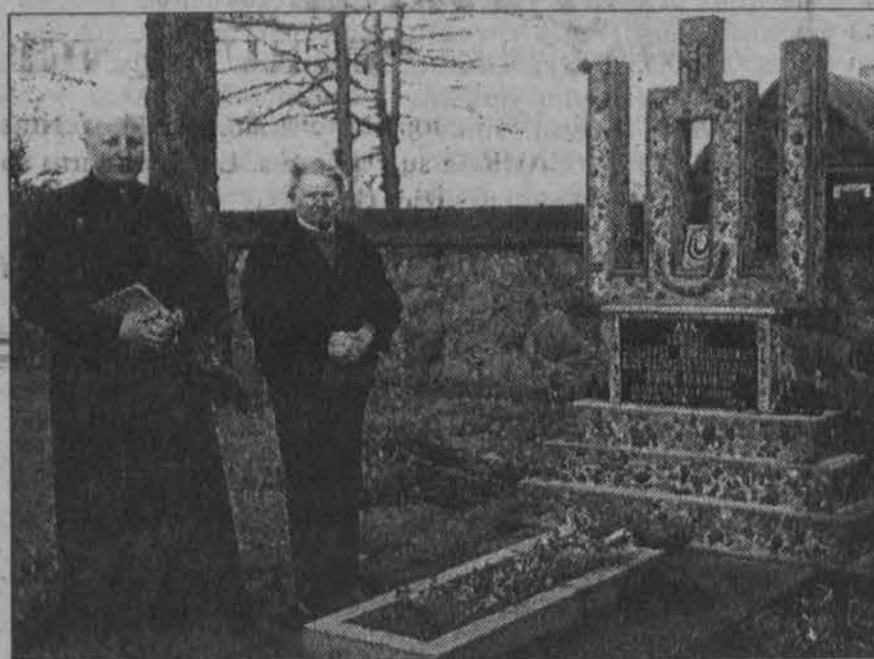
Sukilimas neatsirado staiga. Jo ruošą tęsėsi gerokai, planas apėmė visą Lietuvą. Pagrindžio veiklą koordinavo lietuvių Aktyvistų frontas (LAF), Berlyne veikė jo štabas. Kaune ir Vilniuje buvo sudarytos savarankiškos LAF vadovybės, apskrities kantriai progos laukė slapti štabeliai. Ypač anksti ir stipriai pasireiškė Rokiškio, Šaulių, Alytaus, Utenos, Marijampolės apskritys ir Prienų apylinkė.

1941 metų sukilimas buvo aiškus lietuvių tautos pasipriešinimo mostas prieš Sovietų Sąjungą — mes dūstame, mus fiziškai naikina, nuodija tautos ir individų dvasią, mes desperatiškai ginamės ir saukiamės pagalbos! Žmonėmis liksime tik okupacija nusikratė!

Sukilimo pradžioje visoje Lietuvoje dalyvavo apie 10,000 ginkluotų LAF narių, o per dvi ar tris dienas šis skaičius išaugo iki 50,000. Sukilimo dėka 1941.06.23, 9:20 val., buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė. Tai jau antrą kartą dvidešimtam amžiuje.

Kairėje — Sofija Pikūnaitė (prof. Justino sesuo) ir Jadvyga Damušienė

Papilio bažnyčios šventoriuje prie bažnyčios statytojo kapo klebonas Virgilijus Liuna ir jo talkininkas Bronius Karpevičius. Visos šios nuotraukos Aldonos Vasiliauskiene

Jadvyga Damušienė prie prof. Justino Pikūno vaikystės namo Miroslove.

Jaunosios „Draugo“ talkininkės siūliusios koncerto programos leidinį atvykstantiems svečiams. Iš kairės: Sandra Badaraitė, Živilė Badaraitė ir Aušra Buženaitė. Nuotr. Jono Kuprio

MEČYS VALIUKĖNAS

1910.X.2 - 1999.XI.10

Mečys Valiukėnas

A. a. Mečys Valiukėnas ši pasaulį išvydo 1910 m. spalio 2 d. gausioje ūkininkų šeimoje Tautkelių km., Daugailių valsč., Utenos apskr. Pradinį mokslus išėjo vietinėje mokykloje, o gimnaziją baigė Utenoje. Atlikęs karinę priverstą kariūnu aspirantą ir, gavęs leitenanto laipsnį, įstojo į VD universiteto Teisų fakulteto ekonomikos skyrių. 1938 m. išklausė ir išlaikė egzaminus, o diplomą gavo Vilniaus universitete. Studijuodamas dirbo Žemės banke 1935-1944 metais iki pasitraukimo į Vokietiją.

Mečys Valiukėnas dar gimnazijoje buvo įsitraukęs į moksleivių veiklą, o studijuodamas įstojo į Lietuvos Studentų Tautininkų Korp! Neo-Lithuania ir buvo aktyvus narys bei filisteris iki Auksčiausio pasaukimo pas save. Mečys buvo ramiausio būdo, kuklus, tolerantiškas kitaip galvojančioms, bet buvo įsitikinęs tautininkas ir visą gyvenimą atidavė savo tėvynei Lietuvai.

Korp! Neo-Lithuania suteikė jauniesiems nariams veiklos pagrindus ir daugelis jų vėliau įsijungė į visuomeninę, kultūrinę ir net politinę veiklą. Kolegą Mečį aš susipažinau korporacijoje ir universitete, nes studijavome tą pačią mokslo šaką — ekonomiką ir dirbome finansinėje srityje. Kai dabar pagalvoju, tai tiesiog nesuaprantama iš kur sėmėmės ištvėrmės ir radome laiko dirbti lietuvių kultūros ir visuomenės darbo baruose.

Kolega Mečys studijų metais buvo neolituanų tėvūnias ir pirmininkas. Išeivijoje atgaivinus Korporacijos Neo-Lithuania veiklą, jau kaip filisteris įsijungė į jos darbus ir 1959-1961 m. pirmininkavo Čikagos valdybai ir dažnai buvo jos nariu. Už veiklą korporacijoje 1966 m. buvo apdovanotas auksčiausiu Korporacijos garbės žymeniu — žiedu.

1941 metais sovietų išvežimo išvengė tik nuo balkono nušokęs ir suspėjęs pasislėpti, o po savaitės aktyviai įsijungė į sukilimą. Pogrindžio veiklą tęsė ir vokiečių okupacijos metu, įsteigtoje Laisvės Kovotojų sąjungoje.

Išeivijoje Mečys buvo aktyvus Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos narys, renkamas į sąjungos ir skyriaus valdybas. Jo aktyvi ir pozityvi tautinė veikla buvo pagerbta Garbės nario vardo suteikimu. Taip pat buvo aktyvus darbuotojas ir kituose samburiuose: Lietuvos Laisvės kovotojų sąjungoje, Vyriausiam Lietuvos Išlaivinimo komitete (LLKS-gos atstovas), „Dirvos“ leidėjas, „Vilties“ dr-jos tarybos ir jos žurnalo redakcinės kolegijos narys, Lietuvių Tautinių namų ir Tautinio kultūros fondo direktorius bei įvairių kitų komitetų narys.

Velionis Mečys buvo savai-

mingas ir stiprus spaudos darbininkas, užsienyje daugiausia rašęs tautinėje spaudoje — „Dirvoje“ ir „Naujojoje viltyje“, nors Lietuvoje aktyviai dalyvaudamas studentų veikloje, bendradarbiavo „Akademike“, „Jaunoje kartoje“, „Skautų aide“ ir kitur. A. a. Mečį kvietėsi į suvažiavimus, seimus, minėjimus, kur jį įtraukdavo į komisijas, kad galėtų savo aštriai ir aiškiai galvoseną pats paruošti ar prisidėti prie nutarimų, pareiškimų, reikalavimų ar prašymų ruošimo. Būdamas diplomuotas ekonomistas ir žurnalistas įsijungdavo į įvairias institucijas, dirbančias dėl lietuvių išlaikymo ar puoselėjamos kultūrą.

Gyvendamas Vokietijoje, Fullingene, Prancūzų zonoje, Mečys Valiukėnas 1946 m. sukūrė šeimą su Eleonora Ilgūnaite ir išaugino bei išmokslo dukrą Rimvydą ir sūnus: Šarūną, Dainių, Gintarą ir Arvydą.

Duktė Rimvyda su šeima gyvena Laramie mieste, Wyomingo valstijoje, Amerikos šiaurės vakaruose. Vos prieš penketą mėnesių čikagiečiai atsisveikino su Mečiu ir Eleonora Valiukėnais, jiems išvykstant pas dukterį senatvės dienų praleisti. Neilgai dziaugėsi gražia ir spalvinga Wyomingo gamta ir išdidžiais kalnais. Širdies smūgio pakirstas, a. a. Mečys 1999 m. lapkričio 10 d. staiga iškelio amžinybėn, o jo palaikai sugrįžo į lietuvių sostinę Čikagą ir buvo palaidoti Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse.

Atsisveikinimas įvyko lapkričio 16 d. Petkuso Marquette laidojimo namuose, Garbės sargyboje stovint neolituanams. Apie a. a. Mečio Valiukėno gyvenimą ir veiklą kalbėjo kolega inž. Vaclovas Mažeika, nuo studentavimo laikų bendrai veikęs tautiniuose dirvose, nors jie buvo skirtingų profesijų: Mečys diplomuotas ekonomistas ir žurnalistas, o Vaclovas diplomuotas inžinierius. Po to atsisveikino šių organizacijų atstovai: Korp! Neo-Lithuania vyr. valdybos pirm. Eduardas Modestas, Amerikos lietuvių tautininkų sąjungos pirm. Petras Butas, Lietuvos Laisvės Kovotojų s-gos vardu Stasys Budiejus, Lietuvių Tautinių namų ir Lietuvių tautinio fondo vardu Oskaras Kremeris, ALTS Čikagos skyriaus pirm. Matilda Marcinkienė ir Lietuvių žurnalistų s-gos ir senųjų kolegų vardu Antanas Juodvalkis. Atsisveikinimas užsklėstas Korp! Neo-Lithuania Garbės nario prel. Jono Mačiulio-Maironio daina „Lietuva brangi“.

Iš laidojimo namų a. a. Mečys Valiukėnas buvo palydėtas į Šv. Mergelės Marijos Gimimo parapijos bažnyčią Marquette Parke ir po kunigo Vito Mikolaicio aukotų šv. Mišių, giedant operos solistei Danai Stankaitytei, vargonais palydint muzikui Ričardui Sokui, ilgos automobilių eilės išsidiėkė liūdnai kelionei į Šv. Kazimiero lietuvių kapines.

Karštą nešė Valiukėnų sūnus, visi neolituanai: Šarūnas, Dainius, Arvydas ir Gintaras, o taip pat artimi kolegos Vaclovas Mažeika ir Nardis Jurkus.

Taip netekome dar vieno šviesaus ir kultūringo lietuvių išlaikymo šulpo. Tokių taurių lietuvių veikėjų, išaugusių ir išsimokslinusių Nepriklausomoje Lietuvoje, gretos retėja, o jų vietą užimti naujų neatsiranda.

Antanas Juodvalkis

GRAUDUS ATSIŠVEIKINIMAS

Mečys ir Leokadija Baliai praėjusių metų lapkričio mėnesio 23 dieną iškilmingai ir linksmi šventė savo laimingo vedybinio gyvenimo auksinį jubiliejų, dalyvaujant bičiuliams, kaimynams, draugams, dukrai Ritai, sūnui Leonui ir vaikaičiui Lukui. Betgi graudu prisiminti, kad Balių dukra Romutė prieš penkiolika metų, pakirsta nepagydomos ligos iškelio į amžinybę.

Mečys Balys gimė Petrapielyje 1914 metų rugsėjo 6 dieną Aniceto ir Marijos Balių šeimoje, kurioje jau augo dar du sūneliai. Įsisiūbavus Rusijos revoliucijai, Baliai pasiryžo grįžti į Lietuvą pas Aniceto tėvus. Deja, prieš pat kelionę mirė Marija, palikusi tris našlaitėlius sūnelius. Anicetas su vaikais apsigyveno pas savo tėvus Skapiškyje. Jis po kiek laiko vedė savo mirusios žmonos seserį Juzę, kuri buvo labai gera savo sesers vaikučiams ir pati pagimdė sūnelį Vytautą. Mečys lankė Kupiškio ir Skapiškio mokyklas, studijavo Kauno Politechnikos Institute ir įsigijo inžinieriaus diplomą. Nepasitenkinęs išeitu mokslu, kai 1945-1946 metais, kaip politinis pabėgėlis nuo raudonojo tvano apsigyveno Austrijoje, jis inžinierijos studijas gilino Innsbrucko Princo Leopoldo universitete. Tuo pačiu metu užėmė Leokadiją Kaušlytę ten pat lankė meno akademiją ir dalyvavo meno parodose. Likimo suvesti, jiedu susituokė 1948 metų lapkričio 23 dieną, jų santuoką palaiminus a. a. kun. P. Juknevičius. Prasidėjus emigracijos bangai, jiedu atplaukė į Ameriką 1949 metų birželio mėnesį. JAV pilietė Leokadija pusseserė juodu apgyvendino pas save Manchesterio, New Hampshire

Mečys Balys 1940 metais

valstijoje. Mečys gavo darbą šaldytuvų gamykloje, o Leokadija toliau studijavo meną. 1950 metais gimė jų pirmas sūnus Leonas. Po trejetos metų Baliai persikėlė į Grand Rapids Michigano valstijoje pas Mečio brolį dr. Stasį Balį, o 1953 metais jie persikėlė į Clevelandą ir jame galutinai įsikūrė. Šalia Leono, Baliai užaugino dvi dukras — Ritą ir Romutę, kuri, deja, mirė, palikdama savo šeimą giliame liūdesy. Tai buvo gabi ir darbšti mergina; studijavo politinius mokslus ir turėjo gerą tarnybą kaip klientūros apšvietimoje viešųjų patarnavimų centre. Didelių gabumų ir labai darbšti dukra Rita, baigusi Uršuliečių kolegiją, kurioje studijavo ispanų ir prancūzų kalbas, Akrono universitete įsigijo magistro laipsnį ir dabar dėsto ispanų ir prancūzų kalbas. Šalia to, turėdama labai gerą balsą, ji dažnai pasirodo kaip solistė populiariame Clevelando „Exultate“ chore. Clevelande Mečys dirbo Chesapeake geležinkelio tyrimo centre, padarė reikšmingą išradimą, o po dvylikos metų

AMŽINYBĖN PALYDĖJOME
A.A. VACLOVĄ DZENKAUSKĄ

Vaclovas Dzenkauskas

Ramią Daytona Beach, FL, lietuvių telkinio nuotaiką netikėtai sudrebino skaudi žinia: 1999 m. spalio 25 d. mirė mylimas vyras, tėvas, senelis, brangus šio telkinio bičiulis a. a. Vaclovas Dzenkauskas.

Tą dieną skambėjo telefonai, pranešdami skaudžią netektį. Gilus liūdesys apgaubė jo mylimą žmoną Birutę, Tėvynėje ir Amerikoje vaikus, vaikaičius ir daug bičiulių, velionį pažinojusį, su juo bendravusį.

A. a. Vaclovą amžinybėn išlydint, prisiminkime Jo gyvenimo akimirkas.

A. a. Vaclovas Dzenkauskas gimė Rusijoje 1914 m. sausio 14 d. Po Pirmojo pasaulinio karo su tėvais sugrįžo Lietuvon. Labai norėjo siekti mokslo. Buvo labai gabus. Baigė „Aušros“ berniukų gimnaziją Kaune, Vytauto Didžiojo universitetą baigė ekonominius mokslus. Studijavo Vienoje, Austrijoje, kaip Finansų ministerijos stipendininkas. Baigęs mokslus dirbo Finansų ministerijoje, įvairiose pareigose.

Antras pasaulinis karas, okupacijos, a. a. Vaclovą išbloškė iš Tėvynės ilgą tremtį.

Benamio dalį išgyveno Vokietijoje. Atvykęs Amerikon dirbo įvairius darbus. Ilgesnį laiką, kaip finansų specialistas, dirbo Standard Federal taupomajame banke, Čikagoje. Iš čia išėjo į užtarnautą poilsį ir maždaug prieš dvidešimt penkerius metus apsigyveno Daytona Beach. Džiaugėsi ramiu, malonių gyvenimu iki paskutinės gyvenimo dienos. Jį visur lydėjo jo ištikimoji žmona Birutė. A. a. Vytautas Didžiulis, didelės firmos Pietų Amerikoje prezidentas, Vaclovą Dzenkauską buvo pakvietęs konsultantu į firmoje; šiose pareigose buvo keletą metų.

A. a. Vaclovas ir Birutė Dzenkauskai Daytona Beach, FL gražiai įsikūrė. Vytauto Didžiulio buvo komandiruotas į Lietuvą tvarkyti bendrovės investavimų. Velionis buvo gabus ir gerai nusimanęs finansų srityje.

A. a. Vaclovas Dzenkauskas rami asmenybė, jautrus, karštai mylėjęs savo šeimą, artimuosius, ilgėjęs Tėvynės, ten likusius artimuosius dosniai rėmė. Jautrus ir išeivijos reiklams. Savo aukomis rėmė lietuvių organizacijų veiklą, organizavo Lietuvių fondo. Reikšėsi ir visuomeninėje veikloje. Studijų metais Korp! Neo-Lithuania filisteris, Lietuvių Tautinės sąjungos narys, aktyviai dirbęs Daytona Beach skyriuje; vadovavo BALFo Daytona skyriui, uolus renginių lankytojas, visų organizacijų darbų rėmėjas. Tai tik pluoštelis Jo gyvenimo akimirkų, kurias per atsisveikinimą laidotuvių namuose išsakė kalbėtojai: atsisveikinimą vadovavęs klubo pirm. Jonas Daugėla; studijų laikų pri-

perėję į viešo aprūpinimo vandenų reguliavimo skyrių. Šalia profesinių išpareigojimų, jis dalyvavo lietuviškoje visuomeninėje veikloje, buvo lietuvių inžinierių sąjungos Clevelando skyriaus pirmininku ir vadovavo vietinei LB apylinkės valdybai. Jis lankė visus lietuviškus renginius, buvo giliai religingas ir pareigingas. Tai taurus, bet ir labai kuklus lietuvis, nesišvaistė titulais, nesiekęs niekam imponuoti; jis rūpinosi savo šeimos gerove, vaikų išmoksline ir jų ateitimi. Deja, š. m. rugsėjo 2 dieną sunegalavo jo širdis, o rugsėjo 7 dieną, po gedulingų šv. Mišių ir atsisveikinimo, jis buvo išlydėtas į Clevelando Visų Sielų kapines. Taip pabaigė savo gyvenimo kelionę taurus, darbštus, religingas ir patriotiškas lietuvis. Tebūnie jam lengva Amerikos žemėlė.

Aurelija M. Balasaitienė

Ieško giminių

• Ieškau Vinco, Prano, Antano, Rožės ir Liudvigos Abeciūnų palikuonių. Jie į Ameriką išvyko iš Padzirmiškos kaimo, Miroslavo valsčiaus 1907-1914 metais. Dauguma iš jų apsigyveno Čikagoje. Rusų okupacijos laikais laiškus iš Amerikos negaudavome. Abeciūnų ieško Marijos Abeciūnaitės, likusios Lietuvoje, anūkas. Jau seniai mirė mano motutė, tėvai, keturios seserys ir brolis. Iš paskutinės, trečiosios kartos likau tik aš — Antanas Dzilbus, man 62 metai. Taip pat prieš I pasaulinį karą iš Radziūnų kaimo prie Alytaus į Ameriką išvyko mano tėvo brolis Jurgis Dzilbus (vadinosi Georgi Dzilba). Jis tarnavo Amerikos kariuomenėje muzikantu. Yra jo laišku ir nuotraukų. Visi ryšiai nutrūko rusų okupacijos metu. Labai malonu būtų sužinoti apie mano giminių palikuonis Amerikoje. Mano adresas: Juozapas Antanas Dzilbus, Pergalės 55-9, LT-4061 Elektrėnai, Lietuva.

siminimais pasidalino kolega Vytautas Abraitis; jaunų dienų su velioniu išgyvenimais pasidalino buvęs bendradarbis Kostas Žolynas. Organizacijų vardu atsisveikinimo žodžius tarė Jurgis Janušaitis, Lietuvių fondo igaliotinis (jo žodį perskaitė Jonas Daugėla), Lietuvių Bendruomenės vardu atsisveikino pirmininkė Birutė Kožicienė; BALFo vardu Ona Karašienė; „Saulutės“ būrelio vardu Dana Kurauskienė. Organizacijų atstovai prisiminė a. a. Vaclovo Dzenkausko gerasiurįškumą, dosnumą, tolerantiškumą, jo meilę Lietuvai, išeivijai, šeimai, artimiesiems. Choras „Sietynas“ po kiekvieno kalbėtojo giedojo jautrias, rimtį, liūdesį primenančias giesmes. Chorui vadovavo muz. Antanas Skridulis. Religines apeigas laidojimo namuose atliko amerikietis kunigas. Atsisveikinimas su tauriu Tėvynės sūnumi a. a. Vaclovu Dzenkausku įvyko 1999 m. spalio 27 d. vakare, laidotuvių namuose.

Spalio 28 d. Prince of Peace Ormond Beach bažnyčioje gedulingas šv. Mišias už velionį aukėjo kun. Ričardas Grasso, pamokslė jautriai prisimindamas a. a. Vaclovo gyvenimo kelią. Giedojo choras „Sietynas“, vadovaujamas muz. Antano Skridulio.

Po Mišių a. a. Vaclovo palaikai palydėti ir palaidoti Memorial kapinių mauzoliejuje. Paskutinės religines apeigas kapinėse atliko kun. Ričardas Grasso. Taip ilgą tremties kelionę baigė taurus lietuvis a. a. Vaclovas Dzenkauskas.

Jurgis Janušaitis

Po ilgos ligos atsiskyrus su šiuo pasauliu

A. † A.

ANTANUI RIMAVIČIUI,

gilia užuojautą reiškiam žmonai IRENAI, dukterims EGLEI GARSIENEI ir MIRGAJ WHITTAKER su šeimomis. Drauge liūdime ir jungiamės maldoje.

Aldona Drukteinienė

Edmundas A. Drukteinis

Algirdas ir Dana Gudaičiai

Mielam jaunystės draugui

A. † A.

ANTANUI

iškeliavus Amžinybėn, reiškiu užuojautą SOFIJAI ir jos šeimai.

Nelė Lesiak

Brangiai Mamytei

A. † A.

STASEI MACKONIENEI

mirus, širdingiausia užuojauta mieloms DUKRELĖMS.

Teofilė Mišauskienė

A. † A.

Inž. ANTANUI RIMAVIČIUI

mirus, jo žmoną IRENĄ, dukras EGLĘ ir MIRGĄ su šeimomis nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Ada Sutkuvienė su šeima

Brangiai Seseriai

A. † A.

SOFIJAI BUTKIENEI

mirus, mūsų darbščiai kolegei, dailininkei MAGDALENAI STANKŪNIENEI reiškiam nuoširdžią užuojautą.

Lietuvių dailininkų draugija

A. † A.

VINCENTINAI JURKŪNIENEI

mirus, vyrui JONUI JURKŪNUI, visai šeimai, giminėms ir artimiesiems reiškiam nuoširdžiausią užuojautą.

Beverly Shores Lietuvių klubas

A. † A.

GRAŽINAI PETRULIENEI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškiam jos dukterims DAIVAI ir LAURAI su šeimomis. Liūdime kartu su Jumis, netekę nuoširdžios draugės.

Antanas ir Marytė Zablockai

A. † A.

JONUI BROKUI

iškeliavus Amžinybėn, užjaučiame dukras ČESĘ, ELENA, IRENĄ ir sūnų KESTUTĮ su jų šeimomis.

Stasė ir Juozas Mačiulaičiai

Elena ir Vincas Žebertavičiai

ČIKAGOJE IR APYLINKĖSE

Kun. Stasys Kazėnas, SJ, ves prieškalėdinį susikaupimą tėvų jėzuitų koplyčioje gruodžio 10 d., penktadienį, ir gruodžio 11 d., šeštadienį, 6 val.p.p. – išpažintys, 7 val.p.p. pamaldos. Sekmadienį, gruodžio 12 d., 10 val.r. vyks Mišios ir susikaupimo užbaigimas.

Jonas Pabedinskas, žinomas ekonomistas ir tarptautinės prekybos konsultantas, penktadienį, gruodžio 10 d., 7:30 v.v. Balzėko lietuvių kultūros muziejuje vyksiančiame Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos (ALIAS) Čikagos skyriaus kalėdiniam susirinkimui kalbės tema „Importas-eksportas. Lietuvos pozicija globalinėje rinkoje“.

Bendras Kūčias „Seklyčioje“ ruošia Vyresniųjų lietuvių centras gruodžio 22 d., trečiadienį, 4 val. p.p. Norint dalyvauti kviečiame iš anksto registruotis Socialinių reikalų raštinėje asmeniškai ar telefonu – 773-476-2655.

Nemokamos anglų kalbos (kaip antrosios kalbos) pamokos prasidės kitų metų sausio 11 d. Daley Public Library (3400 S. Halsted). Rytinės pamokos bus rengiamos antradieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 9 iki 1 val.p.p. Vakarinės klasės vyks pirmadieniais ir trečiadieniais nuo 5 iki 9 val.v. Galima užsiregistruoti jau dabar anksčiau išvardintu pamokų laiku. Daugiau informacijos (anglų kalba) skambinant Stan Smith tel. 773-376-7521.

2000-uosius sutikite Lietuvos operos pokylyje! Gruodžio 31 d., penktadienį, rengiama iškilminga naujametinė šventė, kurioje jus laukia puiki vakariene, nuotaikingas A. Barmiško orkestras ir šokiai, šokiai... Pokylis prasidės 7:30 val.v. (pasisvečiavimas), 8:30 val.v. – vakariene, 9:30 val.v. šokiai, 12 val. – Naujųjų metų sutikimas, 12:45 val.r. – šaltas ir karštas užkandis, o pasistiprinus – vėl šokiai. Dalyvaudami šiame iškilmingame pokylyje, paremsite Lietuvos operą ir Lietuvos Jaunimo centrą. Bilietus užsisakykite, skambindami Vaclovui Momkui tel. 773-925-6193.

BALFo direktorių suvažiavimas, įvykęs spalio 29-31 d. Palm Beach, FL, peržiūrėjo 55 metų veiklą, nutiesė platų labdaros kelią į XXI amžių. Iš k. I eil.: Alfa Paziūrienė, BALFo valdybos vicepir. kun. Jonas Kuzinskas, suvažiavimo rengėjų komiteto ir vietos skyriaus pirm. Jonas Mildažis, centro valdybos pirm. Maria Rudienė, direktorių tarybos pirm. Rimtautas Dabys, vicepir. kun. Jonas Juozupaitis. II eilėje: Janina Salnienė, Marytė Majauskienė, Dana Čipkienė, Bronė Motušienė, Ada Misiulienė, Rimaitė Zotovienė, Aldona Valienė, Valerija Cepaitienė, Dalia Augūnienė, Česlova Bačinskienė, Erna Juozupaitienė. III eilėje: Pranas Budininkas, Vytautas Kasniūnas, Leonas Petronis, Aldona Baukienė, Kostas Bružas, Domas Misiulis, Vladas Audėnas, Vytautas Kulpa, gen. sekr. Juozas Majauskas, Faustas Strolia.

SKELBIMAI

• Marilyn J. Kachergis, Waterbury, CT, anksčiau gyvenusi Cicero, IL, atsiuntė \$150 ir yra nauja Lietuvos vaikų globėja. Jeanne Dorr Riverton, NJ, Philadelphiaje vykusiame Lietuvių mugeje Lietuvos vaikams surinko auką \$130. Visiems aukotojams Lietuvos vaikų vardu dėkoja „Lietuvos Našlaičių globos“ komitetas, 2711 West 71 St., Chicago, IL 60629.

9/1326

Stasės Jagminienės vadovaujama Tėviškės kapela atliks meninę programą dešimtajame Labdaros vakare, kuris vyks šį šeštadienį, gruodžio 11 d. 6:30 val.v. „Seklyčioje“. Labdaros vakare bus pagerbtas asmuo, išskirtinai pasireiškęs krikščioniškos lietuviškos išlaikymo darbuose išieivijoje (šis pagerbimas pradėtas 1997 m. prel. dr. Juozo Prunskio iniciatyva). Po programos – vakariene ir loterija. Visus kviečiame ir visų laukiamo! Vakara rengia JAV LB Socialinių reikalų taryba.

Lengviausias būdas pasveikinti savo artimuosius ir draugus su artėjančiomis Kalėdų šventėmis – išspausdinti savo sveikinimą „Drauge“! Atsiųskite savo tekstą ir jis bus išspausdintas dar gerokai prieš šventes, kad spėtų pasiekti ir toliau gyvenančius. Administracija prašo kartu su sveikinimo tekstu siųsti ir auką (paprastai už vieną pasveikinimą siunčiama 15 dol.).

Vytauto Didžiojo Šaulių rinktinė maloniai kviečia šaulius, ramovėnus ir visų menę į lietuviškas tradicines Kūčias, vyksiančias gruodžio 10 d., sekmadienį, 2 val. p.p. rinktinės namuose (2417 W. 43 St., Chicago, IL). Bus lietuviško Kūčių maisto ir kitų pajavairinimų. Informacija teikiama šiuo tel.: 773-434-3713.

Lijana Kopūstaitė-Pauletti giedos solo Pal. J. Matulaičio choro kalėdinio koncerto metu. Koncertas vyks gruodžio 12 d. 1:30 val.p.p. Pal. J. Matulaičio misijoje, PLC. Bilietus išsigykite prie misijos įėjimo po šv. Mišių sekmadieniais arba užsisakykite tel. 815-836-1845 iki gruodžio 9 d.

Kun. Antanas Saulaitis, SJ, gruodžio 12 d. 1 val. p.p. Šv. Onos bažnyčioje Beverly Shores, IN, aukos šv. Mišias. Bus klausoma išpažinties. Po pamaldų – Kalėdų eglutė ir kalėdinis pasisvečiavimas.

Kasmetinė kalėdinė šiaudinių gaminimų pamokėlė vyks gruodžio 11 d. 10:30 val. r. Balzėko lietuvių kultūros muziejuje. Atsineškite savo žirkles, liniuotę ir pieštuką. Registruokitės tel. 773-582-6500.

2000 minučių pokylis – šokiai, linksmybės Navy Pier ir kitose Čikagos vietose tęsis nuo gruodžio 31 d. iki sausio 1 d. lygiai 2000 minučių. Renginiai prasidės gruodžio 31 d. 9 val. ryto ir baigsis sausio 1 d. 6:20 val. vakaro. Daugiau žinių tel. 312-742-1001 arba „Internet“: www.chicago2001.org

Pedagoginio lituanistikos instituto Kūčios vyks gruodžio 18 d. 12 val. Jaunimo centro kaviniėje. Informacija tel. 773-847-1693.

ALTo Čikagos skyriaus valdybos ir tarybos narių posėdis šaukiamas š.m. gruodžio 9 d., ketvirtadienį, 1 val. po pietų ALTo centro patalpose, Jaunimo centre. Visi kviečiami dalyvauti, atskirti pakvietai nebus siunčiami.

NAMŲ SAVININKŲ SUSIRINKIMAI

Marquette Parko Lietuvių namų savininkų narių susirinkimas įvyko š.m. lapkričio 19 d., penktadienį, 6:30 val. v. parapijos salėje.

Susirinkimą pradėjo Juozas Bagdžius. Jis perskaitė darbotvarkę, kuri buvo priimta. Praėjusio susirinkimo protokolą skaitė Stasė Rudokienė, jis buvo priimtas be pataisų. Policijos atstovas į susirinkimą neatvyko. Šį kartą į susirinkimą atėjo 15 apygardos viršininkas, kuris daug kalbėjo apie 15 apygardos pagerinimą. Gausime laiškų, kur bus prašoma pasisakyti, kas reikalinga daryti. Buvo keletas klausimų, į kuriuos viršininkas atsakė. Baigęs savo žodį, jis visus nustebinio: pasakė, kad mūsų organizacijai yra paskirti 5 kalakutai. Laimėjimai buvo traukiami burtų keliu.

Pirmininkas taip pat pasakė, kad valdyba nutarė, jog susirinkimo, kuris turėtų įvykti gruodžio 17 d., vietoje bus rengiamos Kūčios. Susirinkimo nariai su malonumu priėmė tą pasiūlymą. Taigi namų savininkų organizacijos Kūčios vyks gruodžio 17 d., penktadienį, 5:30 val. v. parapijos salėje. Bus skanių valgių, šventinė programėlė, Kalėdinės giesmės ir t.t. Vietas prašome užsisakyti greičiau, nes reikia žinoti, kiek maisto reikiai užsakyti. Skambinkite šiais telefonais: 773-471-2239 arba 773-434-3713 arba 773-434-4645.

A. Repšienė

Redaguoja J. Plačas. Medžiagą siųsti: 3206 W. 65th Place, Chicago, IL 60629

MARIJOS ŠVENTĖ

Šiandien katalikų bažnyčia švenčia Dievo Motinos Marijos Nekalto Prasidėjimo šventę. Nuo Adomo ir Ievos laikų visi žmonės gimsta su gimtąja nuodėme. Dievas negalėjo gimti su gimtąja nuodėme, todėl Marijai padarė išimtį, nes Jis yra Visagalis. Lietuvoje, Advento metu, kiekvieną sekmadienį buvo aukojamos anksstyvos š.v. Mišios Marijos garbei, vadinamos rorotais. Amerikoje to papročio nėra. Marijos šventės proga, štai vienas vaizdelis:

Viena jauna mergaitė išvyko į svetimą miestą tęsti mokslą. Išvykdama užmiršo pasiimti savo mėgiamą veidrodėlį. Parašė motinai laišką ir prašė tai veidrodėlį jai atsiųsti. Litsakymą gavo greitai. Motina atsiuntė ne vieną, bet tris siuntinėlus. Didžiausiu žingeidumu mergaitė juos atidarė. Pirmame rado prašytąjį veidrodėlį. Atidariusi antrąjį, išgirdau šiuos žodžius: „Gerai, pakartokime planą dar vieną kartą. Partizanai slapstosi, valgo ir miega girioje. Nakties metu, kai jie miegos, mes slap-tai nubėgsime ir juos sunaikinsime. Oi, kaip lengva!“

Išsigandusi, aš nubėgau pasakyti draugams. Kai nakties metu apsupo girią, mes visi pasislėpėme ir laukėme.

Pagalčiau atėjo rusai. Mano draugas užmigo ir rusai jį pagriebė. Jis pabudo, pamatė rusus ir susisprogdino! Man buvo per daug. Aš taip supykau, kad metiau sprogmenis į visas puses. Rusai taip išsigando, kad iš ten pabėgo labai greitai. Aš tik ką sugrįžau namo ir esu labai pavargusi...

Joana Orentaitė Baltimorės Karaliaus Mindaugo lit. m-los mokinė

DĖKINGUMAS

Aš esu dėkinga už daug dalykų. Pirmiausia už savo šeimą. Mano šeima mane myli visada: ar esu liūdna, ar linksma bei laiminga. Esu dėkinga už savo draugus. Jie su manim žaidžia, kai man yra nuobodu ir nėra ką veikti. Aš turiu daug draugų. Esu dėkinga už namus. Kai lauke yra šalta, viduje – šilta. Taip pat ir už gražią šiltą dieną.

Vilija Viliamaitė, Philadelphia Vinco Krėvės lit. m-los mokinė („Bitutė“)

ŽVAIGŽDUTĖ

Isteigta Lietuvių Mokytojų Sąjungos Čikagos skyriaus

GALVOSŪKIO NR. 21 ATSAKYMAS

Brėžinyje yra 7 kampai.

GALVOSŪKIO NR. 22 ATSAKYMAS

Prieš didįjį Tvaną Dievas liepė Nojui statyti didelį laivą – arką, kuriame tilptų jo šeima ir įvairių gyvulių bei paukščių poros.

GALVOSŪKIO NR. 24 ATSAKYMAI

Štai triskiemieniai žodžiai, kurie baigiasi raidėmis: „na“ aguona, aimana, Albina, Aldona, alkana, antena, antiena, arklina, arklyna, Ašmena, aviena, balsgana, blakstiena, būsena, dargana, dovana, Elena, eisen, garbana, geltona, Irena, jautiena, jautena, kabin, kupina, lentyna, liekana, madona, makšna, mašina, mediena, mėlyna, Medina, mergina, meškiena, miežiena, mirtina, Montana, motina, naujiena, paršiena, paukštiena, pikčiurna, Pikturna, pleiskana, puriena, puošmena, ragana, rankena, raudona, rugiena, rūškana, rutina, Saulėna, seniena, sirena, Smetona, smulkmena, Šakyna, šiandiena, šypsen, šaltiena, tarsena, taupmena, trupmena, tekina, uoliena, Upyna, Utena, Varėna, vargana, vėlėna, Vėjūna, vištiena, vitrina, žąsiena ir t.t. Gali būti ir kiti žodžiai.

GALVOSŪKIŲ NR. 25 ATSAKYMAI

A. „Steyer“ karabino greitis šaunant nuo 680 iki 850 šovinių per minutę. Jo kalibras 5.56 mm (R. Mintautas, „Trimitas“ Nr.5, Kaunas, 1996). B. Persų žodis Shakh Mat reiškia „karalius mirė“ (J. J. Robinson, „Born in Bood“, 125. N.Y. 1989). C. Didžiausias Lietuvos ežeras yra Narutis, bet jį šiandien valdo gudai. Šios dienos Lietuvos teritorijoje didžiausias ežeras yra Drūkšiai. Jo plotas 4,500 hektarų. Šis ežeras yra Lietuvos šiaurės rytuose. D. Nebyliai ir kurčiai susišneka judesiais. Jie savo mintis išreiškia judesiais. E. Bažnyčia suteikė mokslo titulų šioms moterims: Dr. Teresė Didžioji – ispanė ir Kotryna Sienietė – itale.

GALVOSŪKIS NR. 41

Kaip vadinasi vyras, kuris joja ant arklio arklių lenktynėse?

(5 taškai)

GALVOSŪKIS NR. 42

Aš esu klampynė. Jei pirmą skiemenį pakeisi kitu, galėsi dūduoti. Kas aš būsiu?

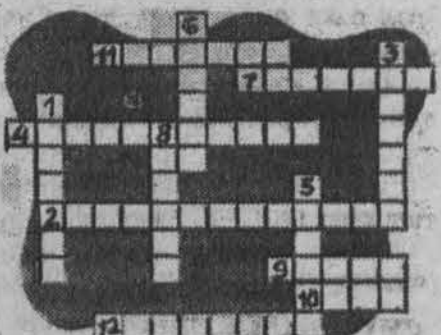
(5 taškai)

GALVOSŪKIS NR. 43

Advento laikotarpiui pritaikytas religinis galvosūkis. (Kryžiažodis). 1. Kristaus iš numirusiųjų prisikėlimo šventė. 2. Kurį savaitės dieną Jėzus ir apaštalai susirinko pasikūnei vakarienei? 3. Jėzus mazgojo mokiniams kojas, kad duotų jiems... 4. Kur po vakarienos Jėzus meldėsi? 5. Pas ką penktadienio rytą nuvedė Kristų? 6. Kas tris kartus

išsigynė Jėzus? 7. Žmogaus vardas, padėjusio Jėzui nešti kryžių. 8. Kas Jėzų lydėjo, kai jis nešė kryžių? 9. Kam kęčiantis Jėzus ant kryžiaus tarė: „Štai, tavo motina...? 10. Kiek valandų Jėzus kentėjo ant kryžiaus? 11. Kas nuo Jėzaus kapo nurito akmenį? Kur angelas liepė eiti mokiniams, prisikėlus Kristui? Sudarė IV klasės mokinė Aurelija Uzeilaitė iš Raubonių kaimo Pasvalio rajono.

(5 taškai)

GALVOSŪKIO NR. 44

Parašykite dvylikos medžių lietuviškus vardus, kurie yra moteriškos giminės, pvz. eglė (5 taškai).

Atsiuntė kun. dr. E. Gerulis

GALVOSŪKIS NR. 45

A. Kaip vadinasi Vytauto Didžiojo nelaimingos kaulynės, kurios prasidėjo 1399 metų rugpjūčio 12 d., dvi valandas prieš saulės užlydėjimą? B. Kur yra didesnė gravitacija – trauka ant žemės ar ant saulės? C. Kokia yra kilmė ir reikšmė žodžio Algebra? D. Ar tiesa, kad krikščionija krikštija tik žmones? E. Kurie tikslams Dievas apdovanojo gyvūniją uodega? Už visus teisingai išspręstus galvosūkius skiriama 10 taškų, o už dalinius sprendimus – tik 5 taškai.

Atsiuntė kun. dr. E. Gerulis

SMULKIOJI TAUTOSAKA (Surinko Simonas Daukantas)

Iš bėdos tankiai (dažnai) gražiai rėdos (rengiasi).

Su biesu (vėliu) neik obuoliauti: paliksi ar be obuolių, ar be maišo. (Taip dažniausiai tėvai sako savo vaikams, kad nesusidėtų su blogu draugu, nes gerai nesi-baigs).

Ūzk, bite, dobile.

Kur bitinėlį, čionai ir bitelės.

Nusprogsias (numirusias) bites reikia į žemę įkasti: tada jos vyks.

ICHA IR ASILAS

Turėjo Icha asilą. Vieną kartą asilas paliko be priežiūros, ir jį pavogė. Icha ieškojo, bet niekur jo nerado. Tada Icha bėgo per kaimą ir šaukė:

— O žmonės! Gražinkite mano asilą, arba aš pasiiegsiu kaip manė tėvas.

Išgąsdinti vagys gražino asilą.

Vienas iš jų kreipėsi į Icha: — Pasakyk, o kaip pasiiegtavo tėvas?

— Visai paprastai, — atsakė Icha, — nusipirkau kitą asilą. Vertė Rasa Lipskytė